

Protokoll
1994/95:72

Riksdagens protokoll 1994/95:72

Tisdagen den 14 mars

Kl. 14.00 – 15.52
18.00 – 18.30

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 6, 7 och 8 mars.

2 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade följande skrivelse inkommit:

Interpellation 1994/95:61

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1994/95:61 av Andreas Carlgren om välfärden får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom fyra veckor.

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte gått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 17 mars 1995.

Stockholm den 7 mars 1995

Anna Hedborg

3 § Svar på fråga 1994/95:286 om Näringslivsrådet

Svar på frågor

Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Johan Lönnroth har frågat mig vad regeringen avser att göra för att klarlägga Näringslivsrådets status så att en sammanblandning med Statsrådsberedningen undviks.

När jag i regeringsförklaringen i oktober anmälde att regeringen avsåg att inrätta ett näringslivsråd var min utgångspunkt att det behövdes ett närmare samarbete mellan politiken och näringslivet. Det är min uppfattning att ett sådant samarbete är bra och nyttigt för Sverige.

När regeringen sedan inrättade Näringslivsrådet angavs det fullt klart i regeringsbeslutet att rådet skulle vara en särskild myndighet inom regeringskansliet. Det ingår således varken i Statsrådsberedningen eller något av departementen. Ledamöterna har sina uppdrag direkt i Näringslivsrådet, som har till uppgift att bistå regeringen med erfarenheter och råd, och de är inte engagerade i andra delar av regeringskansliet som har till uppgift att bereda regeringsärenden.

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag hoppas att mitt svar bidragit till det klarläggande Johan Lönnroth efterlyser. Jag kan inte finna att regeringen kan ange Näringslivsrådets ställning närmare än vad som redan gjorts.

Anf. 2 JOHAN LÖNNROTH (v)

Fru talman! Jag får tacka statsministern för svaret.

Frågan gäller alltså den särskilda myndighet som finns inom regeringskansliet, men varken inom Statsrådsberedningen eller inom något av departementen. Jag måste erkänna att det tog en stund innan jag begrep denna distinktion. Jag har förstått, att döma av bl.a. en intervju med statsministern, att det var svårt att göra denna åtskillnad.

Den händelse som jag refererade till i frågan var alltså en omregistrering av en skrivelse från ledamöter i Näringslivsrådet, som jag uppfattade som en mörklägningsaktion. Man ville alltså inte att brevet skulle komma ut. Det verkade som om brevskrivarna själva inte heller ville att den mycket starka kritik mot regeringen som fanns i brevet skulle komma ut. Det tyder på att det fanns en grundläggande oklarhet.

Jag skulle vilja fråga statsministern vem som var ansvarig för att man försökte mörklägga skrivelsen.

Statsministern säger också att samarbetet är bra och nyttigt för Sverige. Vi har fått lyssna på en mycket stark kritik här i kammaren mot förre statsministern, när han i tidningar internationellt har uttalat sig nedsättande om Sveriges ekonomi och Sveriges regering. Det här brevet, som innehöll mycket stark kritik, ledde bl.a. till en förstasida i Financial Times. Det skadade uppenbarligen Sverige internationellt. Därför tycker jag att påståendet att detta skulle vara bra för Sverige är något tveksamt.

Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Jag vill bestämt dementera att det handlade om någon mörklägningsaktion. Jag skickade brevet för registrering i Statsrådsberedningen. Det skulle inte ha funnits en chans att hemlighålla det. Det finns inte heller någon anledning att hemlighålla ett brev av det här slaget. Jag har nog den uppfattningen att tanken, åtminstone från en del av brevskrivarna, hela tiden var att det skulle komma ut.

Man måste göra skillnad mellan om det är en svensk statsminister eller oppositionsledare som talar nedsättande om vårt land utomlands och om det är personer som deltar i en utredning som gör det. Jag ställer högre anspråk på en statsminister respektive en oppositionsledare.

Jag noterar att Johan Lönnroth inte har någonting att invända mot min redovisning när det gäller det formella, utan anser att detta ärende är helt korrekt handlagt formellt sett.

Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v)

Fru talman! Jag har självklart ingenting emot att regeringen inrättar en myndighet eller ett råd – det har regeringen all rätt att göra. Men det visar sig att den här konstruktionen gör det svårt, bl.a. för medierna, att särskilja begreppen. Om journalisten inte hade fått tag i brevet, kanske det aldrig hade blivit offentliggjort.

Jag tycker ändå att man kan göra en jämförelse med Carl Bildt. En av de ledande företrädarna i rådet är en mycket framstående folkpartist. Jag har också hört sägas att det var hon som var initiativtagaren till brevet. Det framstår, åtminstone för en lekman på det här området, som litet absurt att en myndighet inom regeringskansliet där det ingår en ledande företrädare för ett oppositionsparti riktar stark kritik mot regeringen, som sedan får genomslag i internationell press. Det är något märkligt.

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON (s)

Fru talman! Det är inte alls något unikt att det finns ett näringslivsråd eller liknande organ inom regeringskansliet. Det finns andra exempel på det, t.ex. den IT-kommission som regeringen Bildt tillsatte.

Dessutom tror jag inte att det för ett ögonblick fanns någon tanke – i alla fall inte hos alla ledamöter – på att detta brev inte skulle komma till offentlig kännedom. Man hade ju i så fall direkt i kommissionen kunnat framföra precis de synpunkterna. Det faktum att man sätter en sak på ett papper som inte kan hemligstämplas innebär att man får räkna med att det kommer ut. Jag tror att Johan Lönnroth far vilse där.

Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v)

Fru talman! Jag tror ändå att detta för allmänheten framstår som en ganska märklig konstruktion. Man kan göra tankeexperimentet att regeringen hade tillsatt ett antal ledande företrädare för fackföreningsrörelsen och kallat det för ett råd, som skrev brev till regeringen och riktade mycket stark kritik mot regeringens politik. Jag undrar vad det skulle ge för eko, t.ex. i alla de borgerliga tidningar som skäller på regeringens beroende av LO.

Tidigare statsministrar brukade – kanske också Ingvar Carlsson gör det – bjuda in näringslivsföreträdare till Harpsund. Det kanske är en naturlig form för möten med sådana här företrädare. Men jag kan fortfarande inte förstå att man har inrättat denna myndighet.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1994/95:306 om Östtimor

Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Urban Ahlin har frågat mig om jag avser att ta initiativ inom EU, i FN eller i de bilaterala kontakterna med Indonesien med anledning av den upptrappade terrorn mot civila i Östtimor.

Sverige och EU har uppmärksammat och nyligen reagerat på det ökade våldet i Östtimor, särskilt i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

Med Dilimassakern den 12 november 1991 i minne är det oroande att ånyo ta del av rapporter om att lokal indonesisk militär ligger bakom dödsskjutningar av civila. Dessa rapporter avser bl.a. demonstrationer i Bacau på nyåret, då en person bekräftas ha dödats vid eld-

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

givning från militärens sida, liksom de än allvarigare dödsskjutningarna i Liquica den 12 januari, då sex personer dödades.

Företeelsen med maskerade patruller, s.k. Ninjas, som terroriserat befolkningen nattetid, synes på senare tid ej ha upprepats, men har ändå, tillsammans med dödsskjutningarna, med skrämmande tydlighet påmint om att lag, ordning och respekt för människoliv sätts ur spel i det läge som råder i Östtimor.

De aktuella händelserna är allvarliga i sig, men även i så måtto att de ingår i en utveckling mot allmän våldsupptrappning och försämring av läget i Östtimor under de senaste månaderna. Den svenska regeringen känner stor oro inför denna utveckling.

Europeiska unionen har en omfattande dialog med Indonesien, inte minst vad gäller Östra Timor. Genom den samfälliga rösten från en betydande dialogpartner ökar möjligheterna att påverka den indonesiska regeringen. Det är mot den bakgrunden Sverige aktivt deltar i utformandet av EU:s agerande i Östra Timor-frågan, och vi ställer oss bakom detta. I EU-anförandet nyligen inför FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna riktades stark uppmärksamhet på det ökade våldet i Östtimor. Den indonesiska regeringen uppmanades att vidta adekvata åtgärder.

FN har under flera år varit verksam i Östtimor, inte minst genom Unicefs närvaro. Ökad belysning av läget för mänskliga rättigheter i Östtimor har dock särskilt stor betydelse för att stödja den växande opinionen mot våldet i Östtimor och därmed föra Östtimorfrågan framåt. FN kan därvid spela en viktig roll. I ett ordförandeuttalande den 1 mars uttryckte FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna djup oro över fortsatta brott mot dessa, liksom över den senaste tidens våld i Östtimor. Indonesien uppmanades också att efterleva de rekommendationer som lämnats av rapportören om summariska rättegångar, Bacre Ndiaye.

Jag vill samtidigt peka på att Indonesien utsagt sig avse fortsätta att samarbeta med kommissionens rapportörer och arbetsgrupper. Kommissionen välkomnar också att den indonesiska regeringen inbjuder den nye högkommissarien för mänskliga rättigheter att besöka Östtimor under 1995 och rapportera till nästa möte med kommissionen.

Det är också värt att uppmärksamma att den indonesiska människorättskommissionen faktiskt nyligen har lagt fram undersökningsresultat där, enligt vad jag erfarit, övergreppen från arméns sida dras fram i ljuset. Det är av stor vikt att de uttalanden som vi tagit del av från den indonesiska regeringens sida med anledning av undersökningarna fullföljs genom åtgärder för att ställa de skyldiga till ansvar, förhindra upprepningar och därmed bromsa våldsutvecklingen i Östtimor.

Anf. 8 URBAN AHLIN (s)

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för ett mycket bra svar på min fråga om Indonesien. Jag vill också säga att jag är mycket nöjd med svaret om Sveriges förhållande till Indonesien.

Jag skrev frågan för flera veckor sedan, men utrikesministern har inte haft tid att svara på den tidigare. Vi nåddes då av rapporter om att

den indonesiska militären hade betalat en del fattiga soldater en slant för att maskera sig och göra nattliga räder mot civilbefolkningen i Östtimor. Jag tyckte att detta var oerhört lumpet, och därför ville jag ställa frågan för att föra upp detta i ljuset.

Det är oerhört glädjande att rapporter nu säger att de nattliga räderna inte har skett i samma omfattning som efter nyår. Låt oss hoppas att det beror på att det internationella samfundet har reagerat på många olika håll. Det är positivt att Sverige har medverkat till detta inom FN:s och EU:s ram.

Jag vill påpeka för utrikesministern att det inte är en vild gissning att anta att Suharto nu lever sina sista år i Indonesien. Det vore då ett misstag om vi från svensk sida började släppa greppet. Vi skall hålla fast vid den inställning som vi har när det gäller Östtimor och Indonesien, och inte ge efter på de krav på mänskliga rättigheter som vi har.

Dessutom väckte Socialdemokraterna förra året en motion, U227, om Sveriges förhållande till Indonesien och Östtimor, där man visade en samlad bild av hur vårt förhållande skulle vara. Motionen har rönt stor uppskattning. Centerpartiet omtalade den i sin motion, och Miljöpartiet tyckte t.o.m. att den var så bra att man beslöt att skriva av hela motionen. Jag hoppas att utrikesministern tänker agera enligt den motionen även i regeringsställning.

Anf. 9 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det är klart att det socialdemokratiska partiet inte ändrar ståndpunkt beroende på om vi är i opposition eller i regeringsställning. Jag tror att den motion som utarbetades när vi var i opposition för ett år sedan är ett gott underlag. Vi håller nu inom Utrikesdepartementet på att arbeta med en mer samlad Indonesienpolitik.

Anf. 10 URBAN AHLIN (s)

Fru talman! Jag tackar för det svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1994/95:343, 344 och 348 om tillsynen över laboratorier för medicinska analyser

Anf. 11 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Gullan Lindblad har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att Socialstyrelsen skall få det skärpta tillsynsansvar som berörts i departementsskrivelse 1993:38.

Ingrid Näslund har frågat mig vad jag tänker göra för att försäkra mig om att Socialstyrelsen fungerar som tillsynsmyndighet på ett sådant sätt att patienter inte genom försumlighet eller bristande kvalitetssäkring utsätts för fara.

Stig Sandström har frågat mig vad regeringen avser att göra för att liknande händelser, som i hanteringen av laboratorieprover vid Medanalyt, inte skall inträffa till följd av privatiseringar.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Bakgrunden till alla tre frågorna är uppgifterna om slarv och felaktigheter vid hanteringen av laboratorieprover hos företaget Medanalys och Socialstyrelsens ingripande med anledning av detta. Jag besvarar därför frågorna i ett sammanhang.

Det betänkande, (Ds 1993:38) Enskild vård och omsorg – offentlig tillsyn, som Gullan Lindblad syftar på och som togs fram under den förra mandatperioden behandlar endast tillsyn av privat vård. Den aktuella händelsen visar bl.a. att det också kan vara fråga om brister inom den offentliga hälso- och sjukvården och samverkan med den privata – i detta fall när det gäller upphandlingen. Regeringen har därför ambitionen att skapa enhetliga tillsynsregler för både privat och offentligt bedriven sjukvård – något som är nödvändigt för att få till stånd en effektiv tillsyn.

Det tidigare utredningsmaterialet behöver kompletteras med en fördjupad beskrivning och analys av bl.a. dagens problem inom vården, behovet av tillsyn och olika åtgärdsalternativ. Även tillsynsarbetets innehåll, form och inriktning bör närmare övervägas, liksom Socialstyrelsens roll i detta sammanhang, innan ett förslag lämnas för riksdagens prövning.

Jag har därför nyligen tillsatt en arbetsgrupp inom departementet som skall ta fram underlag och lämna förslag till en samlad reglering – för såväl offentligt som privat bedriven vård – av tillsynen över hälso- och sjukvården. Arbetsgruppen skall redovisa sitt arbete senast den 31 maj i år.

Min avsikt är att ett förslag därefter snarast skall lämnas till riksdagen om hur den framtida tillsynen över hälso- och sjukvården skall vara utformad och reglerad.

Avsikten är att skapa ett regelsystem som förstärker tillsynen över hälso- och sjukvården och säkerställer en god kvalitet och en hög patientsäkerhet inom all hälso- och sjukvårdsverksamhet oavsett driftsform.

Anf. 12 GULLAN LINDBLAD (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret, som jag tycker är positivt.

Bakgrunden är mycket riktigt den skandal som har inträffat genom Medanalysaffären. Det har varit många turer i ärendet, som jag inte skall gå in på här. Men som lagstiftare upprörs man i sitt innersta över att någonting sådant här skall kunna hända inom svensk sjukvård – det må vara privat eller offentlig vård. Alla patienter skall kunna känna trygghet i vården. Svaret visar också att vi är helt överens om det.

Vi stiftar många lagar i Sveriges riksdag, men när det gäller kvalitetssäkring och tillsyn över olika verksamheter inom enskild vård tycks det föreligga en lucka i lagen. Nuvarande lagstiftning, som gäller de enskilda yrkesutövarna, antogs i juni 1994. Man sade i samband med beslutet att man skulle komma med ett nytt förslag, som också innefattar själva verksamheten som sådan, i slutet av 1994. Tyvärr har vi fått vänta ganska länge på detta.

Nu säger socialministern att hon har tillsatt en arbetsgrupp. Jag skrev min fråga den 6 mars, och jag såg i ett pressmeddelande den 9 mars att arbetsgruppen hade tillsatts. Jag tycker kanske att vi redan har haft en utredning, men jag accepterar att socialministern har utvidgat det till att omfatta såväl offentligt som privat bedriven vård.

Jag vill då fråga: Kan vi förvänta oss att det kommer en proposition redan i sommar, så att lagen åtminstone kan stiftas här i riksdagen i höst när vi börjar arbeta? Det är ju oerhört viktigt att se till att vi inte har denna lucka i lagen.

Anf. 13 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag tackar för svaret från socialministern. Det som har inträffat är, precis som Gullan Lindblad sade, en stor skandal inom svensk sjukvård. Det är vi tydligen överens om från höger till vänster.

Konsekvenserna av detta är också mycket svåröverskådliga. Detta är så omfattande att det kan ta månader innan Socialstyrelsen får någon överblick över de konsekvenser som den här hanteringen av blodprover kan ha fått för många patienter. Det finns en risk för att sjukvården här har fått sin egen Teckomatorpshistoria. Det inträffade medför också en stor osäkerhet om hur det fungerar på andra privata medicinska laboratorier runt om i landet.

Vänsterpartiet anser att regeringen nu måste sätta in resurser för att snabbt kartlägga inte bara Medanalys utan alla medicinska laboratorier, deras organisation och kvaliteten på deras arbete. Detta handlar ju om förtroendet för den svenska sjukvården. Vi har inte råd med ett minskat förtroende inom sjukvården. Det kan möjligen gå för banker, men inte för sjukvården.

Vi anser också att det är regeringen som måste ingripa för att öka kontrollen. Landstingen saknar kompetens, och Socialstyrelsen har inte heller resurser till en snabb och total översyn av laboratoriernas verksamhet.

Men utöver den akuta kontrollfrågan är det några andra frågeställningar som vi tycker är viktiga. Vi anser att det är nödvändigt med lagstiftning, men även ansvarsförhållanden måste redas ut här. Vem är det egentligen som är skyldig om det blir rättgångar? Är det husläkarna, laboratoriet eller upphandlarna?

Sedan vill vi också ha en översyn av de privata köpa-sälj-systemen. Vi tror att även själva systemen i sig driver fram sådana här händelser.

Anf. 14 INGRID NÄSLUND (kds)

Fru talman! Fru socialminister! Den här historien har naturligtvis upprört oss alla. Det ligger ju nära till hands för mig som göteborgare att ställa den här frågan. Det har också mina två kolleger gjort. Frågorna går ut på ungefär samma sak.

Efter det att jag hade framställt min fråga fick jag också syn på att den här arbetsgruppen hade kommit till. Jag kan bara uttrycka min tillfredsställelse över det och även över det man vill komma fram till, nämligen att samma ansvar och samma tillsyn skall gälla både för pri-

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

vat och för offentlig vård. Jag tror att det är en inställning som alla partier här i landet delar. Vi vill ha det på det sättet.

Jag har också undrat litet grand över en annan sak. Jag vet ju att vi inte skall gå in i detaljer när det gäller det aktuella fallet, men det har framkommit att den socialstyrelsefilial, eller vad man skall kalla det, som finns i Göteborg har haft ögonen på det här företaget i ett år. Man kan inte låta bli att undra över detta.

Jag frågar mig – och det är väl delvis en fråga som beror på okun- nighet – om Socialstyrelsen som tillsynsmyndighet skulle haft möjlig- het att pröva det här fallet i Ansvarsnämnden även om det gäller ett privat laboratorium. I spetsen för det här laboratoriet har det stått lä- kare. Jag undrar om man inte skulle ha kunnat utöva den här tillsynen genom Ansvarsnämnden. Då får man ju en medicinsk och sakkunnig bedömning. Det har tydligen kommit in alldeles för sent i det fallet. Jag menar att det skulle betyda mycket för framtiden om man kunde gå in snabbare.

Anf. 15 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Det som är gemensamt för alla tre frågeställarna och mig framgår ju av resonemangen. Det är viktigt att få en verksamhets- tillsyn över privat och offentligt bedriven sjukvård. Däri inbegriper vi ju också, vilket jag sade i mitt första svar, det som rör upphandling, laboratorieverksamhet och säkerheten kring verksamheten.

I dag har vi – och det är ett svar till den sista frågeställaren, Ingrid Näslund – en tillsyn som är kopplad till individens, den legitimerade yrkesutövarens, verksamhet. Man säger i Göteborg att man har haft ögonen på verksamheten, men man måste kunna gå in i en yrkesutö- vares verksamhet. För det krävs det en särskild individuell anmälan.

Vi utgår ifrån att vi, genom det vi skall göra nu, skall få en sådan ordning att man skall kunna gå in och utöva regelrätt tillsyn över verk- samheten. Jag går inte nu in på åliggandelag och andra stadgar som går in och reglerar när det gäller verksamheten i privat vård, men som inte går in på den offentliga sidan.

Stig Sandström säger att det råder en stor osäkerhet om de övriga laboratorierna. Jag tror förhoppningsvis att detta är ett alldeles unikt fall. Det finns kvalitetsgranskning, det finns möjlighet till ackreditering, och det finns en viss rörelse åt det hållet.

När vi har gått igenom arbetsgruppens förslag, som kommer i slutet av maj, och tittar på de aktiviteter som redan finns tror jag att vi skall kunna få en bra samlad bild.

Gullan Lindblad frågade om det kan komma en proposition under försommaren. Det är min ambition att det skall ske. Men det är klart att det hänger nära samman med hur konkret arbetsgruppen kan vara när det gäller tillsynsform och inriktning i verksamhetstillsynen.

Anf. 16 GULLAN LINDBLAD (m)

Fru talman! Jag tackar särskilt för det senaste svaret. Detta är ju en brådskande fråga. Det är ju tyvärr så att den här propositionen har blivit uppskjuten några gånger.

Det är inte varje dag som jag har anledning att läsa upp vad socialministern har sagt i ett pressmeddelande, men jag skall faktiskt göra det. Jag tycker att det är bra när Ingela Thalén säger så här: ”Det är min bestämda uppfattning att de misstänkta felaktigheterna i verksamheten vid laboratorieföretaget Medanalys inte är något som är typiskt för all privat laboratorieverksamhet. Det finns ingen anledning att anta att den positiva syn som jag vet att de flesta människor har på den svenska hälso- och sjukvården har förändrats efter den senaste tidens händelser.”

Jag tycker att detta är utmärkt. Det är viktigt att vi konstaterar att merparten av all vårdverksamhet är bra i Sverige, oavsett om den bedrivs i enskild eller offentlig regi.

Anf. 17 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag delar också förhoppningen att detta skall vara en engångsföreteelse, men jag är inte lika säker på att det är så.

Det är väl tyvärr så att dessa köpa-sälj-system medför risker och lockelser. Man talar kanske inte så gärna om sina svagheter i ett konkurrensförhållande.

Vi har ju en utmärkt lag som heter lex Maria. Den anger att de sjukvårdsansvariga skall tala om så fort de upptäcker brister. Vi vet också att vissa lasarett, sjukhus och vårdinrättningar inte gärna talar om detta eftersom det är ett köpa-sälj-förhållande. Vem vill framstå i en dålig dager inför allmänheten? Det finns en risk inbyggd här.

Jag tror inte heller att det är en slump att vissa landsting helt har avstått från den här verksamheten, medan de moderatstyrda landstingen har haft en grogrund för Medanalys. Det är i dessa områden som de har fått fotfäste. Jag tror att det finns ett samband där.

Anf. 18 INGRID NÄSLUND (kds)

Fru talman! Jag vill också tacka för de ytterligare svar som vi har fått. Socialministern säger att den möjlighet man har haft har varit att granska enskilda läkare som personer. Men jag tror ändå att man måste fråga sig vilket ansvar de läkare som har stått i spetsen för den här verksamheten har tagit. Jag tror att det är viktigt att man får svar på sådana frågor för att patienter skall känna sig trygga i fortsättningen. Har det inte förekommit sådana anmärkningar mot dem att man skulle ha kunnat anmäla dem till ansvarsnämnden?

Jag tror att det här är frågor som vi måste ha ett svar på. Det är mycket viktigt för fortsättningen av sådan här verksamhet. Dessa läkare kan tidigare ha varit i offentlig tjänst. Det är ändå det personliga ansvaret som är det yttersta för alla, oavsett om de tjänstgör i offentlig eller privat sektor. Det är det vi måste förlita oss till om vi skall ha en bra verksamhet.

Anf. 19 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Stig Sandström nämnde lex Maria och Ingrid Näslund nämnde ansvar för enskilda. Det är inte bara läkare, utan legitimerad personal över huvud taget som har ett ansvar.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

När det gäller diskussionen om Medanalys har det i pressen förekommit uppgifter om att enskilda läkare sagt sig vara väl informerade. Jag utgår från att Socialstyrelsen i de enskilda fallen går in och granskar dessa uttalanden utifrån lex Maria-synpunkt.

Jag har den inställningen att man professionellt, ute bland yrkesutövarna, tar lex Maria på mycket stort allvar. Jag har ingen information om att s.k. köp-och-sälj tar över den delen. Sedan kan man ha en annan synpunkt på budgeteringsprocesser och annat, men det kanske inte riktigt hör dit.

Till Gullan Lindblad får jag säga att skälet till senareläggningen hänger samman med att departementsskrivelsen enbart har rört den privata delen. Nu får vi ett bredare underlag och klarar därmed också frågor som har att göra med upphandling m.m.

Anf. 20 GULLAN LINDBLAD (m)

Fru talman! Jag tycker att det enbart är positivt att vi behandlar all vårdverksamhet lika. Så mycket kan jag väl säga att det som har skett faktiskt har skadat den enskilda vårdverksamheten. Det är mycket dystert. Därför är jag mycket tacksam över att socialministern har uttalat att all vård skall behandlas lika.

Jag vill också säga att det inte är vår sak i den här kammaren att ta upp skuldfrågan. Den får andra utreda. Jag kan bara notera att inom samma landsting har olika sjukvårdsdistrikt fäst olika tilltro till företaget Medanalys. Jag tycker att det måste sägas att det inte handlar om att vara moderat eller inte. Människor kan göra misstag. Det kan man göra oavsett partifärg.

Anf. 21 STIG SANDSTRÖM (v)

Fru talman! Jag sade att det var en svår fråga, och vi har väl inte svaret på allt än. Vi vet att det kom larmtecken redan i höstas, men att vissa har försökt att hålla de inblandade om ryggen och inte har släppt fram all kritik. Det dröjde flera månader innan Socialstyrelsen slog till.

Visst finns det politiska undertoner här också. Det kan vi inte bortse från. Men jag hoppas att regeringen går till botten med frågan och att vi får ett klarläggande. Det är viktigt att få klara besked om vad det handlar om, så att vi slipper sådana här händelser i fortsättningen.

Anf. 22 INGRID NÄSLUND (kds)

Fru talman! Jag vill också uttrycka min tillfredsställelse över att det blir en gemensam och likartad behandling av både offentlig och privat sjukvård samt av laboratorieverksamhet. Jag hoppas och vill ytterligare understryka vikten av att vi verkligen får svar på frågan om Socialstyrelsen har utnyttjat alla sina möjligheter som tillsynsmyndighet via ansvarsnämnden och om man verkligen har handlagt ärendet enligt gällande författningsbestämmelser.

Anf. 23 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag skall avsluta med att säga att när man har fått de svar som är möjliga att få efter en sådan djup och ordentlig utredning

som den som nu pågår är det alldeles självklart att yrkesutövare skall ställas till ansvar via olika kanaler i de fall där utredningen visar att det finns skäl till detta. Det kan finnas många dimensioner i händelsen med Medanalys. En del frågor berör hälso- och sjukvård, men det kan förmodligen också förekomma frågor som rör andra områden. Finns det skäl att anmäla till Ansvarsnämnden utgår jag från att Socialstyrelsen gör det. Men man måste ha fram allt underlag.

Jag vill också säga till Stig Sandström att det är Socialstyrelsens ansvar att gå vidare med analysen och processen. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur man skall se över verksamhetstillsynen. Då får riksdagen möjlighet att diskutera detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1994/95:317 om Finska Riks teaterverksamhet

Anf. 24 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Paavo Vallius har frågat mig vad jag kommer att göra för att Finska Riks skall kunna fortsätta sin verksamhet även i framtiden.

Bakgrunden till frågan är att Riksteatern har aviserat vissa nedskärningar i sin finska teaterverksamhet med hänvisning till de i budgetpropositionen föreslagna nedskärningarna av statsbidraget till Riksteatern.

Den finska teaterverksamheten i Sverige hade varit föremål för utredningar och diskussioner under lång tid innan regering och riksdag beslutade om ökade resurser med 2,1 miljoner kronor till Riksteatern fr.o.m. budgetåret 1989/90 för produktion av finskspråkig barn- och ungdomsteater. Fram till 1989/90 hade Riksteatern använt ca 700 000 kronor årligen för finska gästspel.

Enligt uppgift från Riksteatern avsattes totalt 3,7 miljoner kronor för finsk teaterverksamhet verksamhetsåret 1994/95. Riksteatern har för nästa verksamhetsår budgeterat 2,3 miljoner kronor. Utöver detta belopp tillkommer kostnader motsvarande drygt 500 000 kronor för vissa tjänster avsedda för den finskspråkiga verksamheten.

Den aktuella neddragningen av resurserna för finsk teaterverksamhet innebär enligt Riksteatern att verksamhet riktad till vuxna helt försvinner. Den egna produktionen av finsk barn- och ungdomsteater avses också i huvudsak upphöra. Däremot räknar Riksteatern med att det finskspråkiga utbudet av barn- och ungdomsteater kommer att vara lika stort som i dag men i första hand tillgodoses genom samarbetsprojekt och gästspel från Finland.

Riksteatern är en ideell förening till vilken mer än 225 teaterföreningar är anslutna. Staten lämnar årliga bidrag till verksamheten, men prioriteringar mellan olika delar i verksamheten görs av Riksteatern och dess styrelse. Riksteaterns utbud styrs främst av teaterföreningarnas önskemål och behov men det är viktigt att Riksteatern också är lyhörd för andra målgruppers synpunkter.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Beträffande den nu aktuella neddragningen av resurserna för finsk teaterverksamhet utgår jag från att Riksteatern verkar för att barn- och ungdomspubliken inte drabbas utan att den även i framtiden kommer att få ta del av ett varierat utbud av god kvalitet.

Anf. 25 PAAVO VALLIUS (s)

Fru talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret.

Riksteaterstyrelsens beslut innebär mycket kraftiga nedskärningar för att minska Riksteaterns produktion, uppemot 40 %. Samtidigt innebär det att det blir praktiskt taget omöjligt för teatern att producera någonting på finska. Det är därför viktigt att påpeka att av den produktion man har haft – ungefär 20 föreställningar – har endast tre föreställningar varit för vuxna, resten har varit för barnen och ungdomarna.

Beslutet innebär också att vi inte har möjlighet till egen produktion här i Sverige, utan vi måste köpa från Finland. Då är det Sverigefinska språkets utveckling i det här landet också hotat när det gäller barn och ungdomar. Det är inte samma sak att köpa teaterföreställningar från annat land som att ha egenproducerade. Om man föreställer sig att Finlandssvenska skulle köpa produktion från Sverige hade aldrig deras teater- och kulturverksamhet utvecklats som den har gjort i Finland. Man skulle aldrig ha fått den rikedom som man har inom den svenskspråkiga teaterverksamheten i Finland.

Anf. 26 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Vi har naturligtvis inhämtat synpunkter och även en del uppgifter från Riksteatern. Representanter för Riksteatern uppger att de naturligtvis är angelägna om att värna om finsktalande barns och ungdomars rätt till god teater på finska trots den ekonomiska snålblåsten. Därför säger de också att de för nästa spelår planerar för minst lika många finskspråkiga teaterföreställningar för barn och ungdom som tidigare.

Däremot har de prioriterat ned finskspråkig teater för vuxna. De säger själva att de har upplevt ett förhållandevis svagt intresse för finskspråkig vuxenteater ute i landet, trots att man har gjort ganska stora arrangörs- och marknadsföringsinsatser.

Det jag sade i mitt svar var, och det känner Paavo Vallius till, att jag inte kan gå in och i detalj tala om hur de skall lägga upp sin budget och hur de skall styra. Men det är klart att jag gärna upprepar min förhoppning om att man skall se till att värna ett gott teaterutbud för barn och ungdomar.

Anf. 27 PAAVO VALLIUS (s)

Fru talman! Av de 20 föreställningar som har getts är det under den här femårsperioden endast tre som har varit för vuxenpublik. Resten har varit för barn och ungdomar. Skär man ned produktionen med 40 %, som det här är fråga om, är det på sikt omöjligt att producera teater i det här landet. Då måste man ta föreställningarna från Finland.

Vi vet att man i Finland har skurit ned barn- och ungdomsteatern väldigt mycket. Kvaliteten vill jag påstå är minst lika bra inom Finska

Riks och den produktion som man har här. Därför hoppas jag verkligen, med tanke på det beslut som riksdagen fattade i höstas om finska språkets särställning, att vi utvecklar kulturverksamhet i Sverige för de finskspråkiga. Då borde man också se till att den här teaterverksamheten får fortsätta i svensk regi och att man inte behöver köpa dålig barn-teater från Finland.

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 28 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jag förstår och kan känna den oro som Paavo Vallius ger uttryck för. Det viktiga är naturligtvis att den debatten förs så att den också hörs till Riksteatern och att man även direkt till Riksteatern framför synpunkterna på detta.

Så mycket mer kan inte jag göra dess värre, när vi nu tvingas till nedskärningar i statens budget. Det drabbar tyvärr också i viss mån kultursektorn. Det är ingenting som vi vill göra, utan vi känner oss tvingade att göra det därför att vi behöver reda upp vår ekonomi. I högre detaljeringsgrad än så kan jag inte gå in och styra ens Riksteaterns verksamhet.

Anf. 29 PAAVO VALLIUS (s)

Fru talman! Jag har stor förståelse för och är också med på de besparingar som man är tvingad att göra i det ekonomiska läge som landet befinner sig i. Men jag har litet svårt att acceptera att man skär ned produktionen med 40 % just när det gäller den här verksamheten som man också har prioriterat politiskt och ansett att den är mycket viktig. Det är betydligt mer än man skär överlag i teater- och kulturverksamheten. Därför tycker jag att man borde värna om den här verksamheten i stället för att skära ned mer än man gör överlag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1994/95:322 och 337 om kvinnliga professorer

Anf. 30 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Margareta Nordenvall har frågat mig om det är min avsikt att verka för att en kvinnlig professor skall ha ett mindre kvalificerat arbete än en manlig professor. Margit Gennser har frågat vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att presentera ett fullständigt beslutsunderlag för riksdagen om positiv särbehandling vid tillsättning av tjänster i högskolan. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Frågorna är uppenbarligen föranledda av propositionen om jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet. Propositionen behandlas nu i utbildningsutskottet och kommer senare att diskuteras här i kammaren. Bakgrunden till förslagen är den uppseendeväckande sneda könsfördelningen i högskolans lärarkår med ett försvinnande litet antal kvinnor på den högsta nivån, ca 7 %. Samtidigt vet vi att det finns många begåvade och kompetenta kvinnliga forskare i den

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

svenska högskolan. Mycket vittnar också om att män i praktiken gynnas vid inrättande och tillsättningar av högskolans högsta tjänster. Mitt svar till Margareta Nordenvall är att jag vill verka för att alla de kompetenta kvinnor som finns inom högskolan skall få de kvalificerade arbeten som de hittills inte kommit i fråga för.

Till Margit Gennser vill jag först och främst påpeka det som torde vara uppenbart, nämligen att regeringens förslag om användning av metoden positiv särbehandling innebär en tillämpning av redan existerande lagar. Jämställdhetslagen trädde i kraft den 1 juli 1980. Däri ingår den positiva särbehandlingen som en möjlighet. Den har funnits i 15 år. Någon lagändring behövs alltså inte. Jag kan heller inte se att det behövs något ytterligare beslutsunderlag för riksdagens ställningstagande, men om utskottet bedömer att det är nödvändigt står regeringen givetvis till tjänst.

Jag vill också påminna om att de befordringsgrunder som gäller generellt anges i högskoleförordningen. Där står inget om positiv särbehandling. Av jämställdhetslagen följer emellertid att positiv särbehandling kan tillämpas av en arbetsgivare, om den är ett led i strävanden att främja jämställdhet i arbetslivet. Universiteten och högskolorna skulle således kunna tillämpa positiv särbehandling redan i dag. För att göra detta tydligt avser regeringen att göra ett tillägg till högskoleförordningen. Jag vill också påpeka för Margit Gennser att det i högskolelagen föreskrivs att regeringen får utfärda föreskrifter om befordringsgrunderna för lärartjänster.

Tillägget till högskoleförordningen innebär således bara att universiteten och högskolorna *får* använda positiv särbehandling. Vid engångssatsningen däremot *skall, vid behov*, positiv särbehandling användas, om det kan ske inom ramen för regeringsformen. Vad detta närmare innebär beskrivs i propositionen. Jag vill därutöver påpeka att universitetens och högskolornas beslut givetvis kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Anf. 31 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utbildningsministern för svaret. Målet att öka andelen kvinnliga professorer delar jag, men sättet som det skall göras på ifrågasätter jag starkt. Risker är att man gör kvinnorna en björntjänst.

I regeringens proposition uttalar regeringen att en positiv särbehandling skall tillämpas vid tillsättning av professorer: ”En tjänst skall tillsättas med en kompetent sökande av underrepresenterat kön även om vederbörande är mindre kvalificerad än medsökande av andra könet.”

Man måste först fråga varför Sverige har så få kvinnliga professorer. Det beror inte på att vi har kvinnor som är sämre meriterade än män. Trots att kvinnor söker professorer faller de ofta bort på vägen. Det är också så att många kvinnor i Sverige är dubbelarbetande, vilket också förklarar att de inte söker chefstjänster.

Man måste möjliggöra för kvinnor att kunna satsa på både en yrkeskarriär och familj. Men det viktigaste är att kvinnor inte utsätts för en negativ särbehandling vid tillsättning av tjänster.

Utbildningsministerns förslag anser jag är kränkande i flera avseenden. Det är kränkande mot kvinnliga forskare och professorer som är väl så kompetenta som män. Det är också kränkande mot forskningsinstitutionerna, där ett viktigt vetenskapligt arbete utförs, ett arbete som faktiskt är essentiellt för Sveriges framtid och utveckling. Vilken institution vill ha en mindre kvalificerad chef? Det är självklart att man vill ha den mest kvalificerade.

I en proposition från en regering som påstår sig vara mer jämställd än andra är det genant att man sänker sig till en så låg nivå i sin syn på kvinnan. Signalen är kristallklar: Kvinnor klarar sig inte själva på egen kompetens utan måste hjälpas in på annan väg.

Jag måste fråga utbildningsministern: Vad ämnar utbildningsministern göra för att bemöta den kritik som har kommit med anledning av den här propositionen?

Anf. 32 MARGIT GENNSER (m)

Fru talman! Jag tycker att utbildningsminister Carl Tham gör frågan litet för lätt för sig. Överensstämmelsen mellan propositionen och regeringsformen är inte helt självklar.

I regeringsformen står det:

”Vid tillsättning av statlig tjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet.”

Det är alldeles riktigt att det finns ytterligare kommentarer. Petrén och Ragnemalm säger t.ex., just med tanke på lagstiftningen från 1980, att frågan om vilken vikt man bör fästa vid jämställdhetssträvandena i relation till de traditionella, i lagtexten särskilt angivna kriterierna förtjänst och skicklighet inte är helt klarlagd. Det var det jag tog upp.

Jag menar att denna fråga inte är så väldigt akut. Man hade kunnat ge sig tid t.o.m. till hösten. Då kunde man ha gett riksdagen en fullständig proposition, dvs. både principproposition och den detaljlagstiftning som behövs, för då hade propositionen kommit till Lagrådet. Jag tycker att det är oerhört väsentligt. Detta är en sådan fråga som skall underställas Lagrådet. Nu kommer man att ta det steg för steg. Det är olämpligt. Jag tycker att det visar på missaktning mot vår grundlag.

Vill inte Carl Tham vara snäll och tänka om? Det gäller inte bara jämställdheten – det gäller faktiskt vår konstitution.

Anf. 33 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Jag kanske skulle rekommendera Margit Gennser att studera både grundlagen och jämställdhetslagen och förarbetena till dessa. När jämställdhetslagen antogs 1979 i riksdagen vid två olika tillfällen konstaterade utskottet att principen om möjlighet till positiv särbehandling hade godtagits tidigare bl.a. i grundlag. Enligt 2 kap. 16 § i regeringsformen får lag eller annan föreskrift inte innebära att någon missgynnas på grund av sitt kön såvida inte föreskriften utgör ett led i strävanden att åstadkomma jämställdhet mellan män och kvin-

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

nor. Detta står i regeringsformen. Det var på den grundvalen som riksdagen med stor majoritet antog jämställdhetspropositionen inklusive principen om att utnyttja positiv särbehandling.

Det har också klargjorts i samband med regeringsformens tillkomst och den formulering som nu gäller i 11 kap. 9 § om sakliga grunder. När det stadgandet fick sin nuvarande utformning var det just för att medge hänsynstagande av annat slag, bl.a. arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringspolitiska synpunkter. Det är helt klart av riksdagens tidigare behandling att detta icke strider mot regeringsformen. Någon lagrådsremiss av en redan existerande lag torde vara helt onödig.

Jag håller med Margareta Nordenvall om att detta verkligen är en fråga om kvinnorna i det akademiska livet som gäller forskningens och undervisningens framtid. Det är därför det är så upprörande att vi har ett system som i praktiken gynnar män, missgynnar kvinnor och innebär att kvinnor och kvinnliga forskare inte har de högsta tjänsterna inom forskarvärlden.

Anf. 34 MARGIT GENNSER (m)

Fru talman! Det är alldeles riktigt att detta behandlades när man antog denna lagstiftning. Det är alldeles riktigt att man i kommentarer till lagstiftningen, enligt de kontakter jag har haft med bl.a. grundlagsfäder, konstaterar att det finns vissa tvivel när det gäller universitetens högsta tjänster, där regeringsformen är tillämplig. Det är därför jag tycker att försiktighet och vördnad för grundlagen hade varit klädsamt. Men det är klart, när vi skall syssla med modefrågor blir det bråttom.

Jag skulle vilja säga en annan sak också. Man skall vara litet försiktig med siffror. I Sydsvenskan i lördags redovisades statistik om att kvinnliga sökande till professurer har mycket större chans att bli professorer. Det är en högre frekvens kvinnor än män som får tjänster. Det är alltså litet svårt att bara gå på antalet kvinnliga professorer.

Anf. 35 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Fru talman! Jag är glad att höra att utbildningsministern tar upp detta problem och ser att det är problem med kvinnliga professorer. Men gör nu inte de kvinnliga forskarna och professorerna en björntjänst. Det måste också vara i utbildningsministerns intresse att se till att Sverige får en så kvalificerad forskning och utveckling som möjligt. Att i detta läge vara beredd att avstå från kvalitet för att tillgodose kvotering, där man gör avkall på meriter, kan inte vara försvarbart. Varför inte i stället se över val av sakkunniga och tjänsteförslagsnämnder och hur tjänster utlyses – varför får inte kvinnor professorer trots att kompetensen finns?

Anf. 36 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Det är just för att jag vill ha hög kvalitet i forskning och undervisning som jag är angelägen om att hela den stora kompetens som finns bland kvinnliga forskare också innebär att kvinnor kan inneha professorer.

Som jag sade i mitt svar finns mängder av vittnesbörd om att i själva meritbedömningen i tillsättningsärenden utnyttjas, omedvetet eller medvetet, sätt att skriva bort kvinnors meriter. Det har bl.a. arbetsgruppen för jämställdhet i högre utbildning och forskning, den s.k. JÄST-gruppen, påpekat i en skrivelse till regeringen 1994. Docent Ulla Wikander har nyligen påpekat och visat hur det går till när man utformar professorer efter särskilda personers kvalifikationer och då nästan alltid män. Wikanders slutsats är att slump, relationer och utvaldhet i hög grad bestämmer urvalet av professorer och att hela ämbetet och tjänstestrukturen borde ses över. Det finns vittnesbörd i massor. Det viktigaste vittnesbördet är det faktiska förhållandet att endast en mycket liten minoritet av Sveriges professorer är kvinnor, trots att det finns så många kvinnliga kvalificerade forskare.

Anf. 37 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Fru talman! Kvar står fortfarande min fråga: Är utbildningsministern beredd att göra någonting åt den kritik som har kommit? Det skulle faktiskt innebära att backa från formuleringen "att en tjänst skall tillsättas med en kompetent sökande av underrepresenterat kön även om vederbörande är mindre kvalificerad än medsökande av andra könet".

Utbildningsministern motsade sig själv när han sade att man är ute efter att få en förstärkt kvalitet. Det går faktiskt inte ihop med denna mening. Det måste vara i utbildningsministerns intresse utifrån det jag har hört i dag att backa från denna mening. Den är inte logisk ihop med det vi nu har hört.

Anf. 38 MARGIT GENNSER (m)

Fru talman! När man ser på antalet professorer måste man också se på hur många som har sökt professorer. Den jämförelsen gjordes. När det gäller humanistiska och teologiska fakulteter i landet visade det sig att frekvensen tillsatta kvinnliga professorer var högre än frekvensen tillsatta manliga professorer.

Det tar tid att komma upp i de högsta graderna av vetenskaplig kompetens. Att vi t.ex. har mycket få kvinnliga professorer på tekniska högskolor är inte så konstigt. Vi hade inga kvinnor som sökte till civilingenjörsutbildning på 50-talet. Vi har faktiskt ganska många kvinnliga ekonomie doktorer och en och annan ekonomie professor också. Kom ihåg att vi hade nästan inga kvinnor som blev civilekonomer på 50-talet. Det tar tid.

Anf. 39 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Skillnaden mellan Margit Gennser och Margareta Nordenvall är uppenbarligen att Margit Gennser inte anser att detta är någon särskilt viktig fråga, att allting egentligen är ganska bra och att frågan är, som hon nyss sade, en modefråga. Det är inte min uppfattning, och det är uppenbarligen inte heller Margareta Nordenvalls uppfattning.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

När det gäller kvalitet och kompetens vill jag säga följande. Den formulering som finns i propositionen refererar och återger gällande lagstiftning, jämställdhetslagen och möjligheten till positiv särbehandling som är antagen av riksdagen med stor majoritet. Jag måste faktiskt bolla tillbaka frågan till Margareta Nordenvall och fråga: Är det Margareta Nordenvalls uppfattning att jämställdhetslagen skall gälla på alla andra områden i samhället utom i det akademiska livet?

Det är så som jag sade, att den kompetens som kvinnliga forskare har sällas bort. Vittnesbörden är massiv. Två medicinare har påpekat i en artikel när det gäller Medicinska forskningsrådet att det är mycket svårare för kvinnor att få forskartjänster trots en formellt lika meritring. Detta är verkligheten. Det är det som har lett fram till det nuvarande systemet. Detta måste behandlas i sin helhet. Jag ber att få uppmana båda frågeställarna att faktiskt studera propositionen, för den innehåller en mängd olika förslag.

Anf. 40 MARGIT GENNSER (m)

Fru talman! Jag brukar alltid läsa på, och jag har faktiskt studerat propositionen. Men jag kan aldrig tycka att särbehandling kan vara någonting positivt, särbehandling är negativ. Därför skall man undvika särbehandling. Därför skall folk bedömas på samma sätt.

Medicinska forskningsrådet har kritiserats inte bara av kvinnliga forskare utan också av manliga forskare. Professor David Ingvar i Lund har haft en hel del synpunkter på Forskningsrådet och sättet att tilldela forskningsanslag. Diskriminering kan träffa både män och kvinnor, både unga och gamla osv. Jag tycker att det är ett steg tillbaka att försöka tala om positiv diskriminering. Diskriminering är nämligen alltid negativ.

Anf. 41 MARGARETA E NORDENVALL (m)

Fru talman! Problemet kvarstår. Om vi nu har kompetenta och välmeriterade kvinnor behöver vi inte i propositionen passusen om att även om man är mindre kvalificerad skall man kunna få en tjänst. Det måste vara i allas, särskilt i utbildningsministerns, intresse att vi får den mest kvalificerade professorn på plats. Det är faktiskt professorn som driver institutionens forskning och utveckling framåt. Därför vänder jag mig fortfarande mot den här punkten och hoppas att utbildningsministern tänker backa på den punkten.

Vad gäller negativ särbehandling av kvinnor tycker jag att man i stället skall ta itu med problemet på ett för kvinnor förtjänstfullt sätt.

Anf. 42 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! För att illustrera hur det nu kan gå till vill jag återge en del av ett brev som jag fått av rektorn vid Uppsala universitet, Stig Strömholm. Han har i brevet föreslagit att han skall få resurser för att femdubbla antalet kvinnliga professurer vid universitetets tekniska och naturvetenskapliga fakultet genom att inom det nuvarande tjänsteställningssystemet utnyttja möjligheten att göra en så snäv beskrivning

av tjänsten att avsedd kvinna får tjänsten. Jag har liknande brev från andra rektorer.

Detta är en illustration av hur det nu i praktiken går till fastän det i allmänhet är män som får skraddarsyddas tjänster. Jag anser att det är bättre, både för forskningens anseende och i det här speciella fallet, för kvinnorna att detta är reglerat, tydligt och klart. Sanningen är ju den att den rådande ordningen i dag bara är illusoriskt könsneutral. Ordningen innebär i själva verket en positiv särbehandling av män och en negativ särbehandling av kvinnor. Det är detta som är roten till det onda, som jämställdhetsombudsmannen nyligen har påpekat.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1994/95:338 om kvinnliga doktorander

Anf. 43 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Andreas Carlgren har frågat mig vad den samlade effekten blir – sett ur ett jämställdhetsperspektiv – av regeringens förslag i budgetpropositionen och i propositionen om jämställdhet mellan kvinnor och män inom utbildningsområdet vad gäller studiefinansieringen i forskarutbildningen.

Regeringens förslag innebär att universiteten och högskolorna åter får möjlighet att utse nya innehavare av utbildningsbidrag. Bakgrunden till förslaget är att resurserna helt enkelt inte räcker till för att ge doktorandtjänster åt alla kvalificerade sökande. Sedan 1987 har utbildningsbidrag successivt omvandlats till doktorandtjänster. De resurser som samtidigt har tillförts har emellertid inte varit tillräckliga, bl.a. därför att antalet doktorander samtidigt har ökat.

Regeringen har satt en gräns för hur stor andel av de medel som avses för studiefinansiering inom fakultetsanslagen som får användas för utbildningsbidrag. Minst 50 % måste gå till doktorandtjänster. Om inte den av regeringen föreslagna åtgärden vidtas skulle många doktorander, kvinnliga som manliga, komma att mista sin studiefinansiering år 1996 när utbildningsbidragen enligt tidigare planer avskaffas. I vilken utsträckning det blir kvinnliga respektive manliga doktorander som kommer att få de nya utbildningsbidragen i stället för doktorandtjänster vid de olika fakulteterna går det inte att säga någonting om.

Kvinnorna är emellertid kraftigt underrepresenterade bland dem som doktorerar. Det är ytterst angeläget att deras antal ökar. 30 miljoner kronor av den särskilda satsningen på studiefinansiering kommer därför att enligt jämställdhetspropositionens förslag att kanaliseras till kvinnor. Resurserna skall gälla doktorandtjänster.

Anf. 44 ANDREAS CARLGREN (c)

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret. Vi är överens om att det är för få kvinnor som får möjlighet att doktorera, och det är viktigt att ändra på det.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Däremot innebär regeringens förslag sammanlagt sämre villkor för doktorander, eftersom man återinför möjligheten att ge utbildningsbidrag. Risken är att man i sin tur får en långsammare takt när det gäller hur snabbt doktorander lyckas doktorera.

Utbildningsministern säger i svaret att det inte finns tillräckligt med pengar för att klara detta. Det beror delvis på ett politiskt problem som utbildningsministern själv har skapat. När den förra regeringen avvecklade löntagarfonderna och förde in pengarna i forskningsstiftelser sade man bl.a. att de skulle kunna användas till just doktorandtjänster. Men den möjligheten vill Carl Tham inte utnyttja.

Nu är risken att Carl Tham med ena handen tar bort chanser för kvinnor att få doktorandtjänster. Med den andra tillför han visserligen chanser med de 30 miljoner kronor han nu har att fördela. Ändå finns det uppenbarligen en mycket stor risk för att han totalt sett har skapat sämre chanser för kvinnor än de hade innan han började – om uttrycket tillåts – husera på Utbildningsdepartementet. Jag kan bara konstatera att Carl Tham nu inte kan förneka att det är så. Är det riktigt uppfattat, utbildningsministern?

Anf. 45 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Det är helt riktigt uppfattat. Regeringsförslaget innebär att man också i framtiden kan få utbildningsbidrag. Det är själva innebörden av förslaget. Utbildningsbidrag är ur en studerandes synvinkel sämre än en doktorandtjänst. Men alternativet är att inte få något studiefinansieringssystem alls. Det är inte så att stiftelserna fyller på just de här pengarna. Det är precis vad de inte kan göra med nuvarande konstruktion. Det är staten som i så fall måste lägga på mera pengar. Några sådana pengar finns inte. Därför har det här förslaget lagts fram för riksdagen.

Anf. 46 ANDREAS CARLGREN (c)

Fru talman! Frågan gällde ju om Carl Tham sammanlagt har lyckats göra det lättare för kvinnor att doktorera än innan. Vi är överens om att det är ytterst angeläget att öka antalet kvinnliga doktorander. Nu frågar jag om det inte är så att utbildningsministern egentligen har minskat chanserna sammanlagt när han tagit bort chanser med ena handen. Visserligen tillför han – det tycker jag är bra – chanser med den andra. Risken är ändå att det totalt sett har blivit sämre möjligheter till det som både utbildningsministern och jag tycker är så viktigt.

Anf. 47 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Det är omöjligt att på förhand veta det som Andreas Carlgren tydligen tycks veta, nämligen hur utbildningsbidrag och doktorandtjänster kommer att fördela sig på män och kvinnor. Däremot är det helt klart att de nya 30 miljoner som vi föreslår är avsedda för att få fram kvinnliga doktorander. Det innebär en klar förstärkning.

Anf. 48 ANDREAS CARLGREN (c)

Fru talman! Jag anser mig inte veta någonting alls på den speciella punkten. Det var därför som jag ställde frågan till utbildningsministern. Jag hade tänkt att om utbildningsministern nu lägger fram förslag har han säkert tänkt igenom den samlade bedömningen. Nu säger han i stället att det är fullständigt omöjligt att förutse den samlade konsekvensen av förslaget. Det var just det svar jag hoppades att jag inte skulle få. Gemensamt har vi uppfattningen att det är viktigt att öka antalet kvinnliga doktorander.

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 49 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Om vi är överens om detta tror jag inte att det egentligen är så mycket att diskutera. Alternativet är som sagt att det inte finns några studiefinansieringar över huvud taget för doktorander. Då skulle sannolikt fler kvinnor falla bort. Av de nya 30 miljoner som regeringen nu föreslår kommer den samlade effekten bli att det blir fler kvinnliga doktorander. Till detta kommer naturligtvis effekten av de förslag som finns i jämställdhetspropositionen om att universiteten och högskolorna skall åläggas rekryteringsmål och därigenom tvingas att i hela systemet få fram fler kvinnliga forskare.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1994/95:326 om högskoleprovet

Anf. 50 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Hans Hjortzberg-Nordlund har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ungdomar skall få möjlighet att fullgöra högskoleprov utomlands.

Ansvarsfördelningen när det gäller högskoleprovet är den att de högskolor som använder provet som urvalsinstrument också skall anordna det, och Verket för högskoleservice (VHS) skall svara för att högskoleprovet framställs.

När det gäller möjligheten att göra provet utomlands anordnade den dåvarande myndigheten Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) fram t.o.m. höstterminen 1991 provet på svenska ambassader och konsulat samt på ett fåtal skolor i Europa. Detta var en service för utlands-svenskar som UHÄ och utlandsmyndigheterna inte var ålagda att ge. Samma år, dvs. 1991, togs den tidigare åldersgränsen på 25 år bort, och alla fick möjlighet att göra högskoleprovet och söka till högskolor och universitet utifrån resultatet på provet. Detta ledde till en kraftig ökning av intresset. Det medförde också ett ökat tryck på ambassaderna och konsulaten, och för att fortsätta att anordna högskoleprovet krävde de ersättning från UHÄ. Några särskilda medel för detta fanns inte, och 1992 upphörde möjligheten att göra högskoleprovet på utlandsmyndigheterna.

Ytterligare ett skäl till att denna möjlighet upphörde var att UHÄ inte kunde garantera att provet genomfördes på samma villkor på ambassaderna och konsulaten som vid universiteten och högskolorna i

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sverige och att sekretessen inte kunde garanteras på grund av tidsskillnader. Det är naturligtvis viktigt att högskoleprovet genomförs på lika villkor för alla, eftersom det har en avgörande betydelse vid antagningen. Numera genomförs därför högskoleprovet endast vid de utländska skolor i vår tidszon som anmäler intresse av att administrera det.

För att underlätta ett provdeltagande för ungdomar som avser att arbeta eller studera utomlands har provresultatets giltighet förlängts till fem år. Provet genomförs också två gånger per år. Detta borde ge ungdomarna stora möjligheter att planera in det med hänsyn till arbete och studier utomlands.

Jag har inga planer på att vidta några omedelbara åtgärder.

Anf. 51 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är att det i vissa länder finns många ungdomar som vill göra högskoleprovet, men den enda möjligheten är då att resa till Sverige. Eftersom det rör sig om många personer och långa resor blir den samlade kostnaden för dessa studenter ganska stor.

Sammanlagt lär det för närvarande finnas ca 14 000 studenter utomlands, varav ungefär en tredjedel tidigare har läst vid högskola i Sverige. Av de resterande två tredjedelarna är det en ganska stor andel som vill fullfölja sina studier i Sverige. De vill därför göra högskoleprovet.

Ca 60 % av studenterna utomlands studerar i Europa. De har alltså relativt nära till de svenska skolor som i dag får anordna provet. Om jag har räknat rätt finns det ca 4 000 studenter i Förenta Staterna. Det finns ett antal studenter i Israel och i en del andra länder som attraherar svenska studenter.

Med dagens informationsteknik förefaller det väldigt enkelt att lösa detta problem. Eftersom utbildningsministern är specialist på informationsteknik tycker man att han inte borde välja en byråkratisk lösning. Men tydligen väljer man hellre att värna ambassadpersonalens sabbatsvila än att hjälpa dessa svenska studenter.

Anf. 52 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Som jag påpekade i svaret har vi genom att försöka arrangera provet på ett bättre sätt i Sverige underlättat för de studerande som har varit utomlands. Att arrangera provet på betryggande sätt på ambassaderna kostar pengar och några sådana pengar finns inte tillgängliga. Det är det enkla svaret.

Anf. 53 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m)

Fru talman! I Förenta Staterna är det ganska enkelt att resa inrikes. När det gäller tidszoner ligger Förenta Staterna bara några få timmar vid sidan av Sverige. Att kunna göra provet under en lördagseftermiddag i stället för under en lördagsförmiddag borde vara möjligt.

Även i Jerusalem finns det ganska många studenter.

Eftersom resten av Europa redan är tillgodosett skulle det inte kosta särskilt mycket att öppna ett par ambassader för högskoleprovet.

Anf. 54 Utbildningsminister CARL THAM (s)
Fru talman! Jag har egentligen ingen annan kommentar till detta än att det är fullt möjligt för de studerande att resa hem. Vi har inga resurser i ett statsfinansiellt ansträngt läge för denna specifika service.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på frågorna 1994/95:332 och 340 om resesubventioner för studerande

Anf. 55 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Sivert Carlsson har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att CSN skall kunna träffa en överenskommelse med trafikföretagen om reserabatter för studerande. Vidare har Andreas Carlgren frågat mig om jag är beredd att fullfölja de utredningsuppdrag som riksdagen uttalat om ett samordnat system för resesubventioner inom olika slags utbildningar.

Jag har redan tidigare i denna kammare besvarat en fråga med anledning av regeringens förslag i årets budgetproposition att inte längre subventionera studenternas resor. Enligt regeringens bedömning är denna besparing nödvändig med hänsyn till det ekonomiska läget. Om riksdagen godtar regeringens förslag blir ytterligare utredningar om resesubventioner givetvis inte aktuella.

CSN har för tidigare budgetår lyckats framförhandla förmånliga reseavtal och reserabatter för studerande. Det har dessutom varit möjligt för CSN att sänka statens kostnader för detta. Jag hoppas att CSN inför kommande budgetår kommer att finna någon annan form av reserabatter för de studerande. Givetvis kommer jag att följa detta. Jag har däremot inte för avsikt att vidta några åtgärder som får ekonomiska konsekvenser för att nya avtal skall komma till stånd mellan CSN och de aktuella resebolagen.

Anf. 56 ANDREAS CARLGREN (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret.

I budgetpropositionen hänvisades till det riksdagsbeslut som tidigare har fattats om att regeringen skall se till att man utreder ett samordnat system för resesubventioner. Den som läste budgetpropositionen kunde då få det intrycket att regeringen tänkte följa riksdagsbeslutet i den delen. Jag kan tänka mig att det fanns flera här i kammaren som var mycket kritiska mot förslaget att ta bort CSN-kortet men som ändå såg en chans att regeringen skulle fullfölja det tidigare riksdagsbeslutet.

För några veckor sedan ställde jag en fråga till utbildningsministern. Jag frågade då Carl Tham om regeringen tänkte fullfölja riksdagsbeslutet. Den frågan ville Carl Tham inte svara på. Nu har jag ställt frågan till Carl Tham ytterligare en gång, och då fick jag äntligen ett svar, som tyvärr var dåligt. Regeringen tänker tolka ett riksdagsbeslut i den här frågan så, att man inte behöver fullfölja det tidigare riksdagsbeslutet om att man skall utreda ett samordnat system.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

***Fel! Okänt
växelargument.***

När riksdagen fattade detta beslut var det möjligt att man hade en avsikt med det. Det är också möjligt att många i denna kammare av det här svaret drar slutsatsen att det nu gäller att se upp. Gör inte riksdagen någonting är risken stor att studenterna efter en tid står med mycket dåligt skydd och stöd när det gäller det som de borde få hjälp med, nämligen att klara sina långa resor till studieorterna.

Anf. 57 SIVERT CARLSSON (c)

Fru talman! Jag vill först tacka utbildningsministern för svaret. Tyvärr gör det mig inte lugnare beträffande frågans sakinnehåll.

Bakgrunden till min fråga är att jag och mitt parti gärna vill behålla CSN-kortet. Vi har också i våra motioner föreslagit hur detta skall finansieras.

Varför är det då viktigt att behålla CSN-kortet? Det finns flera skäl, tycker jag, och jag skall nämna några.

Det är viktigt av studiesociala skäl, eftersom ett borttagande ensidigt kommer att drabba de studenter som på grund av avståndet till högskoleorten redan har högre kostnader. Det är inte konstigt att studenterna upplever detta förslag som mycket orättvist.

Det är viktigt av rekryteringsskäl att behålla CSN-kortet. Att ta bort det leder till ökad geografisk snedrekrytering. Därmed är det olyckligt också från regionalpolitisk synpunkt.

Jag skall villigt erkänna att jag har uppskattat utbildningsministerns syn på de mindre högskolorna. Exempelvis upplever jag att "min" högskola i Kalmar har goda utvecklingsmöjligheter. Men 50 % av studenterna kommer från orter långt utanför länet i exempelvis Skåne, Gotland och Norrland. Ett slopande av CSN-kortet kommer tveklöst att försvåra riksrekryteringen och därmed försämras också utvecklingen och kvaliteten, vill jag påstå.

Jag har uppfattat att utbildningsministern har haft ambitionen att minska snedrekryteringen, vilket jag tycker är bra. Men jag är rädd för att förslaget om att ta bort CSN-kortet kommer att leda i precis motsatt riktning.

Nu svarade utbildningsministern att man skall följa utvecklingen. Skall jag tolka utbildningsministerns svar så, att utbildningsministern inte tänker ta några ytterligare initiativ för att lösa denna problematik?

Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s)

Fru talman! Det tycks mig som om den här debatten med fördel borde föras när regeringspropositionen och utskottsutlåtandet om detta förslag föreligger för behandling i riksdagen. Jag skall inte nu gå in på själva sakfrågan.

Jag håller mig till den sista frågan, nämligen huruvida jag eller regeringen är beredd att vidta någon åtgärd för att CSN skall kunna träffa en överenskommelse med trafikföretagen om reserabatter.

Som jag både nu och tidigare har påpekat är det min förhoppning att sådana avtal kommer till stånd. Men jag har inte för avsikt att vidta några åtgärder som får ekonomiska konsekvenser och att på nytt införa subventioner som jag nyligen har föreslagit skall avskaffas.

Det är uppenbart att jag kommer att följa detta. Men det är inte regeringens sak att föra sådana diskussioner, utan de måste föras mellan CSN och trafikföretagen. När beslut väl är fattat i riksdagen är jag också övertygad om att sådana diskussioner kommer till stånd.

Anf. 59 ANDREAS CARLGREN (c)

Fru talman! Jag tror att det är många här i kammaren som skulle kunna berätta om hur oerhört viktigt CSN-kortet är för att man över huvud taget skall ha möjlighet att resa från sin hemort till studieorten, vilket kanske är nödvändigt för att man skall få arbete och utkomst i framtiden.

Nu tar regeringen bort alla pengar för att göra detta möjligt. Carl Tham säger här i dag att han inte är beredd att föreslå några nya pengar till detta, om jag har uppfattat det rätt. Han hänvisar till att CSN skall lyckas förhandla med reseföretagen, som han uttrycker det, utan att det finns några pengar från någon sida att satsa på detta, enligt vad som hittills har sagts. Därutöver säger Carl Tham att han inte är beredd att följa riksdagens tidigare beslut, att utreda ett samordnat system för resesubventioner.

Jag tror att det är många här i kammaren som skall vara oroliga över det som Carl Tham säger just i dag. Jag undrar om det finns någonting som Carl Tham kan säga för att lugna dem här i kammaren som har anledning att vara rätt oroliga.

Anf. 60 SIVERT CARLSSON (c)

Fru talman! Jag är litet förvånad över utbildningsministerns inställning i rättvisefrågan. För mig är det rättvist att ge varje student något så när lika villkor och förutsättningar för fortsatta studier. Varken närheten till studieorten eller tjockleken på plånboken skall få vara avgörande för möjligheten att studera vidare. Det gäller unga människor och det gäller också de som i vuxen ålder studerar på distans med utbildningsbidrag.

Nu ser jag att utbildningsministern tänker avsluta det hela. Annars hade jag slutligen tänkt ställa en fråga. Utbildningsministern säger att han inte tänker vidta några åtgärder som får ekonomiska konsekvenser. Med en viss förståelse för den inriktningen skulle jag ändå vilja ställa frågan: Är utbildningsministern beredd att diskutera några andra finansieringsmöjligheter eller åtgärder för att rättvisan och rekryteringsmöjligheterna skall kunna bibehållas genom CSN-kortet?

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1994/95:309 om ungdomsarbetslösheten

Anf. 61 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Patrik Norinder har frågat mig om vilka omedelbara planer jag har för det fall att regeringens beräkningar om 50 000 ungdomar i ungdomsintroduktion inte når beräknad omfattning.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Till att börja med gäller det att skilja på budgetåren. För innevarande budgetår har 24 000 ungdomsintroduktionsplatser beräknats för ungdomar i åldern 20–24 år. Knappt 11 % av de platserna har utnyttjats hittills. Det är dock klart otillfredsställande att en ny åtgärd är utnyttjad i så liten utsträckning.

I årets budgetproposition har regeringen föreslagit 50 000 platser under rubriken ungdomsintroduktion. Av dessa skall 26 000 platser gälla ungdomar upp till 20 år för vilka föreslås att kommunerna skall beredas möjlighet att överta det arbetsmarknadspolitiska ansvaret. Dessa 26 000 platser ingår således inte i den beräknade volymen för den specifika åtgärden ungdomsintroduktion och gäller inte heller innevarande budgetår.

Jag delar för övrigt frågeställarens synpunkter att ytterligare insatser fordras för ungdomarna. Regeringen avser också att föreslå sådana insatser i den sysselsättningsproposition som överlämnas till riksdagen i april.

Anf. 62 PATRIK NORINDER (m)

Fru talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag tror att det fordras en del klarlägganden om de 50 000 ungdomarna i ungdomsintroduktion.

I regeringens handlingsprogram mot arbetslösheten säger man att introduktionen ger många unga människor goda förutsättningar att få en fast anställning på den ordinarie arbetsmarknaden. Ungdomsintroduktionen beräknas omfatta 50 000 ungdomar.

I en riksdagsdebatt den 8 februari sade statsminister Ingvar Carlsson: ”Den ungdomsintroduktion som beslutades i samband med höstpropositionen beräknas bara den ge effekt för 50 000 ungdomar.” Kanske arbetsmarknadsministern vill reda ut detta litet senare.

Vad som har hänt nu och som har föranlett min fråga är att ungdomsintroduktionen knappast har blivit någon populär åtgärd. Till dags dato har 3 724 ungdomar kommit i ungdomsintroduktion. Det är lång väg att vandra även till de 24 000 platserna som arbetsmarknadsministern talar om. Fortsätter man i den här takten med ungefär 500 ungdomar i veckan skulle man komma upp till ca 12 000 till sommaren. Kommer den målsättning som regeringen hade att uppnås? Jag känner en stor oro för att ungdomsarbetslösheten kommer att öka.

I en av länstidningarna i ministerns hemlän uttryckte sig Maria Bergmark, 21 år och arbetslös, under rubriken Aj aj Sundström: Hur har den där gubben tänkt ut det här om ungdomsintroduktion?

Jag tänker kanske inte uttrycka mig lika drastiskt utan vill fråga arbetsmarknadsministern om han tycker att ungdomsintroduktion är en bra åtgärd.

Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag skall svara rätt kort på frågan. Först och främst vill jag säga att jag har svårt att känna någon glädje över att ungdomar inte får fast jobb. Jag tror inte att Patrik Norinder heller känner någon glädje över det.

Jag tycker ändå att det är riktigt att försöka konstruera sådana åtgärder som leder till fast jobb. Det har prioritet i regeringens arbete. Det går naturligtvis att skapa en rad åtgärder som leder till rundgång i arbetsmarknadspolitiken, dvs. att man går från åtgärd tillbaks till öppen arbetslöshet, in i en ny åtgärd och tillbaks i öppen arbetslöshet.

Vi i den nya regeringen har velat komma med nya åtgärder som leder till fasta jobb. 3 724 fasta jobb är naturligtvis ingen stor volym. Men det är dock 3 724, vilket är mer än vad den ungdomspraktik gav som den förra regeringen använde sig av – en åtgärd som ledde till ny arbetslöshet. Så det är ändå något bättre än att inte kräva fasta jobb.

Jag vill ändå understryka de sista meningarna i svaret, att det ändå inte är tillräckligt och att vi återkommer med bättre insatser för att försöka lösa problemet.

Beträffande den unga som sade aj aj, Sundström, kan jag säga att jag ju kommer från den region, som under lång tid levt med mycket hög arbetslöshet. Det gäller för övrigt också den region som Patrik Norinder kommer ifrån. Vi vet bägge två faran med att under lång tid gå arbetslös. Därför måste vi inrikta oss på att åstadkomma fasta jobb.

Anf. 64 PATRIK NORINDER (m)

Fru talman! Här är vi överens, arbetsmarknadsministern.

Men ministern svarade inte på min fråga om ungdomsintroduktionen beräknas omfatta 50 000 ungdomar eller inte. Varken siffrorna i er broschyr En nation i arbete eller det som statsministern uttalade här i riksdagen stämmer, arbetsmarknadsministern.

Vi hade tidigare i höstas en åtgärd som hette ungdomspraktik. Det var en bra åtgärd. Den gav också ett bra utslag. Över 30 % kom i fast anställning i samband med ungdomspraktiken. Det var mer en politisk klåfingrighet att ändra den åtgärden. Vi hade både ungdomspraktik och rekryteringsstöd.

Därför tycker jag att det vore bra om arbetsmarknadsministern funderade på att lägga ned projektet med ungdomsintroduktion, som inte gillas av någon, och gå tillbaks till ungdomspraktik. Kan ministern tänka sig att göra någonting liknande?

Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Först och främst vill jag säga att jag redovisade hur de 50 000 platserna var uppdelade i svaret. 26 000 platser avsåg ungdomar upp till 20 år. Vi föreslår en särskild åtgärd som kommunerna skall jobba med och som jag tror kommer att bli väldigt bra. Resten avser ungdomsintroduktionen.

Den andra frågan gällde ungdomspraktik. Det är inte alls förbjudet för ungdomar att gå in i en praktik. Det finns inget förbud mot det.

Frågan är däremot om vi skall använda oss av en åtgärd i arbetsmarknadspolitiken som heter ungdomspraktik och som kvalificerar till ny stämpelingsperiod, eller kan man som individ själv ta detta initiativ?

Jag känner stor tveksamhet inför att ha en praktikperiod som kvalificerar för en ny arbetslöshetsperiod som huvudåtgärd för ungdomar. Jag tycker att Patrik Norinder, som kommer från en region där det finns

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

erfarenhet av hög arbetslöshet, också borde känna en viss oro för den typen av rundgång för ungdomar.

Anf. 66 PATRIK NORINDER (m)

Fru talman! Jag tror att vi är överens om att man skall försöka undvika att få in ungdomar i en ny stämplingsperiod. Däremot menar jag att ungdomspraktiken gav ett bra resultat. Över 30 % fick fast jobb efteråt. Många ungdomar fick den arbetslivserfarenhet som krävdes för att komma in på arbetsmarknaden. De kanske inte fick fast jobb just under den arbetsgivaren, men de fick det senare. Det har jag exempel på från mina hemtrakter.

Däremot har ungdomsintroduktionen fått en förödande kritik såväl från länsarbetsnämnder som ungdomar och AMS. Därför tycker jag inte att det är en bra åtgärd. Den borde dras tillbaks. Man borde gå tillbaks till det gamla systemet under den tid man funderar ut något bättre och mer genomtänkt förslag än ungdomsintroduktionen är.

Tyvärr kommer introduktionsåtgärden att ge en hög ungdomsarbetslöshet under våren. Varken kommuner, landsting eller enskilda företagare kommer att använda den i någon nämnvärd omfattning. Det kommer att gå ut över ungdomarna, och det är mycket olyckligt, arbetsmarknadsministern.

Anf. 67 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Det är inte så att ungdomspraktiken leder till fler jobb än ungdomsintroduktionen – speciellt inte när ni använder orden ”fasta jobb”. Det som skiljer är att ungdomspraktiken kvalificerar till en ny a-kasseperiod. Det är rätt intressant att höra Patrik Norinder med sådan frenesi argumentera för en åtgärd som leder in i en ny a-kasseperiod i stället för till ett riktigt jobb.

Anf. 68 PATRIK NORINDER (m)

Fru talman! Hur vet arbetsmarknadsministern att ungdomsintroduktion kommer att leda till fasta jobb? Vi har inte sett några effekter av den. Det verkar vara ett litet förhastat uttalande. Däremot vet vi att ungdomspraktik ledde dit. Det är en bättre åtgärd. Också arbetsmarknadsministern vet att AMS, länsarbetsnämnder, ungdomar och arbetsgivare är starkt kritiska. Förslaget borde enligt min mening dras tillbaks snarast möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1994/95:323 om statliga arbetstillfällen i Jämtland

Anf. 69 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig om vilka regionalpolitiska hänsyn – i första hand avseende Jämtland – som funnits med vid utarbetandet av budgetpropositionen.

Inledningsvis kan jag konstatera att det besvärliga statsfinansiella läget kräver omfattande besparingar. Besparingar kan åstadkommas genom skattehöjningar, utgiftsminskningar eller en kombination av dessa. Vilken väg man väljer har stor betydelse för den regionala utvecklingen. Studier som gjorts av NUTEK visar att rena utgiftsminskningar slår hårdare mot regional balans än vad skattehöjningar gör. Regeringen har i sitt besparingsprogram valt en kombination av åtgärder, där skattehöjningar tar en stor del. Detta är bättre för den regionala utvecklingen än enbart utgiftsminskningar.

Besparingar inom den statliga förvaltningen skall göras inom de ramar som regeringen sätter upp. Det innebär bl.a. att myndigheterna skall bedriva sin verksamhet författningsenligt och effektivt, men också beakta de krav som ställs bl.a. av hänsyn till regionalpolitiken.

Den allra viktigaste uppgiften för regeringen nu är att skapa förutsättningar för en ökad sysselsättning i hela landet. I detta arbete kan naturligtvis de regionalpolitiska medlen bidra till att förbättra förutsättningarna i särskilt utsatta regioner.

Jämtlands län är regionalpolitiskt ett högt prioriterat län. En stor del av länet är placerat i stödområde 1, och dessutom ingår hela länet i EU:s s.k. mål-6-område. För mål-6-området pågår nu ett intensivt arbete med att utarbeta ett program för perioden 1995–1999.

Regeringen följer noga utvecklingen i landets olika delar och avser att återkomma till riksdagen med en regionalpolitisk proposition under våren.

Anf. 70 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Beklagligtvis har det den inriktning jag befarade. Arbetsmarknadsministern tar skydd bakom det eviga talet om sanering av statsfinanserna. Men det kan inte vara svaret på alla de frågor som ställs här i kammaren! Trots att vi har det ekonomiskt kärvt måste man väl i politiken också väga in de värderingar man står för. Politik är ju i mycket att just prioritera.

När man gör en statsbudget måste man ha vissa ledord. Från kristdemokraternas sida handlar det om rättvis fördelning, om att skydda de svaga, att skapa förutsättningar för sysselsättning och att ge förutsättningar för boende och arbete i hela landet. Vi har ännu mer.

I detta fall handlar det om att ha en tydlig regionalpolitisk syn och att se hur budgetpolitiken påverkar förutsättningarna för just sysselsättning i de områden där det krävs insatser för att hålla sysselsättningen uppe.

Glesbygdsvverkets generaldirektör har sagt att kraftiga indragningar i statsbudgeten slår hårdare mot glesbygden än mot andra områden. Därför måste besparingarna följas upp med en regional analys av effekterna.

Min fråga till ministern var vilken regionalpolitisk analys som gjorts i budgetarbetet. Har man räknat på effekterna av rationaliseringarna i statlig verksamhet i olika områden av landet? Jag själv kommer från Norrköping, och jag kan se hur detta kommer att slå på de statliga verksamheterna där. Östersund är också hårt drabbat på detta sätt.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Många verksamheter drar ned samtidigt – också statliga. Det handlar bl.a. om Tullen och Polisen, där regeringens förslag innebär indragningar – något som inte vi står för.

Jag tycker mig inte riktigt ha fått svar på frågan om man har gjort en regionalpolitisk analys i budgetarbetet, men ministern får en möjlighet till.

Anf. 71 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Om vi tittar på vad som har hänt i Östersund ser vi att det gäller Postens regionkontor, Telias regionkontor, Skolverket och SJ-verkstanen för att ta några exempel. Därför tycker jag att det är litet underligt att Dan Ericsson ställer denna fråga. Det som har hänt när det gäller statlig verksamhet är inte neddragningar i den statliga budgeten. Det är det som Dan Ericsson har varit en varm tillskyndare av, dvs. bolagisering, avreglering och i nästa led privatisering av statlig verksamhet, som slår mot de hårdast utsatta regionerna i Sverige. Det är det som har inträffat i Östersund.

Vad har då regeringen gjort för någonting? Jag har i denna kammar tagit en ganska hård strid om att prioritera EU:s målområdespengar till de hårdast utsatta regionerna. Dan Ericsson har tillsammans med många andra argumenterat för att de pengarna skall spridas jämnt över landet i stället för att man skall prioritera de hårdast utsatta regionerna.

Jag känner mig ganska torrskodd när jag argumenterar mot Dan Ericssons bolagisering, privatisering, avreglering och utslätande av EU-pengar när vi skall hjälpa Jämtland.

Anf. 72 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Arbetsmarknadsministern lämnar frågeställningen något. Han försöker uttolka vad jag har varit en varm anhängare av. Det kan vi gärna ta i en annan debatt om bolagiseringar och privatiseringar. Jag kan ha synpunkter på det.

Men denna debatt skulle ju faktiskt handla om statens budget. Där ingår bl.a. polisverksamhet och tullverksamhet. Det är på de punkterna som regeringens förslag innebär indragningar. Detta slår mot glesbygden, bl.a. i Östersund där ett antal tjänster försvinner. Precis som ministern sade har det där skett indragningar tidigare på andra områden. Jag måste åter upprepa min fråga: Har det gjorts någon regionalpolitisk analys utifrån de rationaliseringskrav som nu ställs på de statliga myndigheterna och var finns det i så fall redovisat?

Anf. 73 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Det behövs ingen djupare analys för att komma till den slutsatsen. En statsbudget som får fortsätta i sönderfall slår mycket hårt mot de värst utsatta regionerna. Statsbudgeten fungerar som en resurs som omfördelar resurser över landet genom skatteutjämning, olika typer av statsbidrag och olika typer av statliga verk som ser till att det finns service i hela landet.

För en socialdemokratisk regering är det oerhört viktigt att genomdriva skattechöjningar, Dan Ericsson, för att klara statsbudgeten och besparingar. Det allvarliga är att ni faktiskt har medverkat eller försökt medverka till att minska statens möjligheter genom att "sudda ut" EUpengarna och genom att avsäga er inflytande över de statligt viktiga, strategiska infrastrukturverken. Sopa rent framför egen dörr först, Dan Ericsson!

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 74 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Nu börjar arbetsmarknadsministern tala om en statsbudget i sönderfall, och jag förstår de problem regeringen har. Men det handlar fortfarande om att visa politisk vilja och i det här fallet regionalpolitisk vilja. Det handlar givetvis om att sanera landets finanser. På den punkten har vi kristdemokrater lagt fram mycket konkreta förslag både vad gäller skattechöjningar och besparingar.

Vi kan diskutera hur mixen skall se ut och om man har hittat rätt. Vi tycker kanske inte att det är rätt i vissa fall. Men frågan gäller sådant som staten direkt kan påverka, nämligen polisbudgeten och budgeten för tullen.

Jag måste återigen ställa frågan: Finns det någon analys av utfallet när man rationaliserar i de statliga verksamheterna? Hur slår det regionalpolitiskt?

Jag kan även ställa den frågan för Norrköpings del, eftersom vi nu vet vad som kommer att hända där. Ett antal hundra människor i Norrköping riskerar sina jobb. Den här frågan gäller dock Östersund, som jag tycker har varit särskilt hårt drabbat.

Anf. 75 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tror att om man skulle fråga folket i Östersund så finner man faktiskt att det är mera intresserat av att infrastrukturen fungerar, att politiken har kontroll över posten, teledistributionen, järnvägsnätet och skogsområdena. Jag tror att folket är mera intresserat av att de regionalpolitiska pengarna från Bryssel faktiskt hamnar i de hårdast utsatta regionerna än att vi ökar antalet poliser och tullare.

Jag måste få säga att jag tror att Dan Ericsson har en litet för enkel bild av hur det är att leva i periferin. Så enkelt är det inte att köpa periferin.

Anf. 76 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Inte heller på denna punkt tror jag att ministern kan uttala sig så bestämt om vad jag känner till om hur det är leva i periferin. Kolmården ligger faktiskt också på sitt sätt i periferin – även om vi där inte är drabbade på samma sätt som andra glesbygdsområden.

Ministern talar nu om att infrastrukturen skall fungera. Problemet är att den här regeringen står för en politik som minskar anslagen, exempelvis i Jämtland. Den förra regeringen satsade hundratals miljoner just på upprustning av vägnätet i Jämtland. Den här regeringen står för indragningar av bidrag till de kommunala flygplatserna, som är behövliga i inlandet. Man halverar stödet. Det är ett direkt slag mot just den

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

här glesbygden. Det drabbar också Jämtland. Vi kan tala om skogsbilvägar och enskilda vägar – det finns en rad punkter där regeringen för en politik som slår mot glesbygden.

Min fråga handlar om ansvaret för just polis och tull. Jag måste nu dra slutsatsen att det inte finns någon regionalpolitisk analys som visar vad det innebär för glesbygden när de här statliga jobben försvinner.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1994/95:324 om Arbetsmarknadsverkets anställningspolicy

Anf. 77 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Dan Ericsson har frågat mig om jag ämnar vidta någon åtgärd för att åldersdiskrimineringen vid anställningar i Arbetsmarknadsverket skall upphöra.

Det finns ingen åldersgräns för anställningar inom Arbetsmarknadsverket. Myndigheter *får inte* föreskriva en övre åldersgräns för anställningar, enligt riktlinjer från Arbetsgivarverket. I Stockholms län var förra året var fjärde nyrekryterad inom Arbetsmarknadsverket över 45 år.

När Länsarbetsnämnden i Stockholm i december rekryterade nya arbetsförmedlare skrev man i platsannonserna att: ”Eftersom merparten av våra anställda är kvinnor ser vi gärna manliga sökande. Vi vill också gärna ha yngre sökande för att få en jämnare åldersstruktur.”

Detta är inte åldersdiskriminering. En någorlunda jämn åldersfördelning är på sikt en överlevnadsfråga för alla organisationer. Det är farligt om en stor del av kompetensen försvinner i ett slag när många pensioneras samtidigt. Medelåldern är i dag hög i många myndigheter som expanderade starkt under 70-talet.

Inom Arbetsmarknadsverket har detta varit delvis medvetet, en arbetsförmedlare har stor nytta av arbetslivserfarenhet. Men det är också viktigt att arbetsförmedlingens kunder möter personal som inte väsentligt avviker från kundkretsens ålder. Eftersom många av arbetsförmedlingens besökare är unga behövs fler unga arbetsförmedlare. I Stockholms län är *två av tre* medarbetare inom Arbetsmarknadsverket över 45 år, medan bara *en av sex* är yngre än 35 år.

Jag delar annars frågeställarens åsikt att det är slöseri att inte ta till vara de äldres kompetens och erfarenhet. Vi kan se att sysselsättningsökningen främst kommer de yngre till godo. Dock är arbetslösheten bland ungdomar mer än dubbelt så hög som för åldersgruppen 55 till 65 år. Insatser för att underlätta för de äldre på arbetsmarknaden är dock angelägna och kommer att presenteras i den sysselsättningsproposition som lämnas till riksdagen i april.

Anf. 78 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Jag vill också nu tacka arbetsmarknadsministern för svaret. Jag känner mig faktiskt litet lugnad av svaret.

Min fråga är föranledd av brev jag har fått från personer som känner en vanmakt över att bli ratade som arbetssökanden just på grund av åldern. Det är väl inte helt ovanligt i det privata näringslivet. Jag har fått kopior på brev med det innehållet.

Särskilt svårt har det varit när en myndighet som ansvarar för att bekämpa arbetslösheten själv antytt eller angett en åldersgräns för anställning. Nu hänvisar ministern i svaret till Stockholms län. Det kan vara så att man har litet olika praxis ute i landet gällande hur man hanterar detta. Men svaret är mycket tydligt – man får inte föreskriva en övre åldersgräns för anställningar. Det är bra att detta tydliggörs. Jag tror att det vore bra om ministern kanske kunde göra det ytterligare gentemot Arbetsmarknadsverket.

När det gäller arbetstillfällen på landets arbetsförmedlingar finns det all anledning att ta till vara den arbetslivs- och livserfarenhet som äldre arbetslösa personer besitter. Erfarenhet från just arbetslöshet borde också kunna ses som en merit för en arbetsförmedlare. Jag tycker att det litet antyds av svaret att ministern kanske delar min syn på detta.

Ministern har också en ambition att finna förslag som får ner långtidsarbetslösheten. Det skulle kunna vara en liten pusselbit om ministern litet tydligare gick ut gentemot Arbetsmarknadsverket och arbetsförmedlingarna och pekade på den här möjligheten och att det kanske är ett plus att anställa äldre personer som är arbetslösa och som riskerar långtidsarbetslöshet. Jag undrar om ministern är beredd att markera detta på ett tydligt sätt?

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tycker att jag ganska tydligt har redovisat min ståndpunkt i svaret.

Anf. 80 DAN ERICSSON (kds)

Fru talman! Här i kammaren är den tydligt redovisad. Vi har en åhörare här. Min fråga gällde om ministern på ett aktivt sätt gentemot den myndighet som ansvarar för arbetsförmedlingen skulle kunna peka på att det här kan vara en pusselbit i arbetet för att hålla tillbaka och få ned långtidsarbetslösheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1994/95:351 om den föreslagna myndighetsorganisationen inom arbetslivsområdet

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Ulla Hoffmann har frågat mig om Arbetsmarknadsdepartementet arbetar med att rekrytera chefer innan riksdagen fattat beslut om ny organisation inom arbetslivsområdet.

Bakgrunden är att regeringen i proposition 1994/95:158 lagt förslag om en ny organisation för forskning och utveckling inom arbetslivsområdet. Förslagen innebär att de verksamhetsutförande delarna i Arbets-

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

miljöinstitutet, Institutet för arbetslivsforskning och Arbetsmiljöfonden samorganiserar i en ny Forsknings- och Utvecklingsmyndighet samt att Arbetsmiljöfondens medelsbeviljande funktion överförs till ett Råd för Forskning och Utveckling inom arbetslivsområdet. Den nya organisationen föreslås träda i kraft den 1 juli 1995.

Regeringen avser inte att tillsätta någon av cheferna vid de nya myndigheterna innan riksdagen fattat sitt beslut med anledning av nämnda proposition.

Anf. 82 ULLA HOFFMANN (v)

Fru talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Det är faktiskt första gången jag ställde en fråga och inte hade en aning om vad jag skulle få för svar.

Min fråga gällde inte om departementet har för avsikt att tillsätta någon chef innan riksdagen har fattat beslut utan om det arbetas med att rekrytera chefer redan nu. Anledningen till min fråga är att personalen, åtminstone på ett av dessa institut, har fått höra att regeringen har för avsikt att redan före beslutet rekrytera och att båda cheferna för de olika instituten skulle vara män.

Det skall alltså vara ett institut som skall fördela pengar och ett som skall forska. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern följer jämställdhetsministerns direktiv vad gäller just jämställdheten.

I min hand har jag ett dokument med namn på de personer som skall utreda bildandet av de två nya myndigheterna. Till min förvåning ser jag att det bland experterna enbart finns män. Den särskilde utredaren är samme person som är direktör för ett av instituten. Han har också utrett den sammanslagning som ligger till grund för propositionen. Nu skall tydligen samme man, tillsammans med manliga experter, förbereda bildandet av den nya myndigheten.

Jag undrar om arbetsmarknadsministern tycker att man uppfyller jämställdhetsdirektiven på detta sätt. Kommer kvinnoforskningen i så fall att bli ordentligt bevakad?

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s)

Fru talman! Vi får väl vänta och se hur riksdagen hanterar frågan om sammanslagningen. Sedan återstår för regeringen att tillsätta chefer vid dessa två institut.

Det är klart att det finns funderingar kring hur chefstillsättningen skall se ut. Det vore konstigt om vi inte sysslade med det, eftersom verksamheten skall gå i gång den 1 juli om riksdagen säger ja. Men vi utser inga chefer.

Jag tycker också att det är viktigt att vi försöker leva upp till de ambitioner som vi har i fråga om jämställdhetsmålet när det gäller tillsättande av chefer. Jag kommer att jobba för att vi skall bli bättre inom Arbetsmarknadsdepartementets område. Det kräver i och för sig ganska litet. Min företrädare hade nämligen rätt många manliga chefer såväl på departementet som på myndigheterna.

Anf. 84 ULLA HOFFMANN (v)

Fru talman! Just av den anledningen tycker jag att detta är intressant. Såvitt jag förstår finns det många män och väldigt få kvinnor att välja mellan. Jag förstår då personalens oro när man tror att det kan bli två män som skall besluta över det här.

Detta låter lugnande. Jag skall föra det vidare till personalen. Som gammal informationssekreterare vid kvinnoforskningen på Arbetslivscentrum lovar jag att följa detta ärende väldigt noga.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 15.52 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

15 § Svar på fråga 1994/95:346 om kampen mot barnpornografin

Anf. 85 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Margareta Israelsson har frågat om justitieministern avser att ge Rikspolisstyrelsen tillstånd att inrätta två specialenheter genom omDispositionering av medel. Frågan är ställd mot bakgrund av att Rikspolisstyrelsen i en skrivelse hemställt om regeringens medgivande att Rikskriminalpolisen skall få disponera medel avsatta för den lokala polisorganisationen för att inrätta två specialenheter med uppgift att bekämpa barnpornografi och olaga våldsskildring.

Barnpornografi är en vidrig företeelse som inte har någon plats i vårt samhälle. Alla möjligheter att komma till rätta med barnpornografi bör därför undersökas. Justitiekanslern har ansvaret för beivrandet av barnpornografibrott. Polisen har en mycket viktig uppgift att bistå i detta arbete.

Rikspolisstyrelsen ansvarar för bl.a. utredning av brott, om brottsligheten är av särskilt grov beskaffenhet och har riksomfattande karaktär eller internationell anknytning. Barnpornografibrott är ofta av allvarligt slag, har ofta riksomfattande karaktär och internationell anknytning. Polisinsatser mot barnpornografibrott ligger därför naturligen inom Rikspolisstyrelsens verksamhetsområde.

Jag ser positivt på att Rikspolisstyrelsen förstärker insatserna för bekämpning av barnpornografibrott. Organisationsförändringen i sig är dock inte en fråga för justitieministern, vilket också framgår av Rikspolisstyrelsens skrivelse. Styrelsens framställning om finansieringen av verksamheten bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill i detta sammanhang även nämna att regeringen i enlighet med riksdagens uppdrag den 3 november 1994 beslutat att en parlamentariskt tillsatt kommitté skall utreda på vilket sätt och med vilka medel barnpornografi bäst kan bekämpas. Uppdraget skall redovisas senast den 30 juni 1996.

Anf. 86 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga. Jag förstår att det krävs en beredning i departementet och jag tolkar svaret så, att ministern förstår både sakskalet och behovet av en omdisponering av medlen.

Jag tycker att det är ett mycket positivt sätt att med just en kommitté utnyttja tiden fram till 1998, när vi kan fatta ett nytt beslut om barnpornografin. Jag har själv fått förmånen att delta i det arbetet. Inrättandet av de två särskilda grupperna inom Rikspolisstyrelsen är en av de saker som jag tyckt att det skulle vara viktigt att föreslå i nämnda arbete.

Jag vill också understryka att kommittén har sin betydelse inför den världskonferens mot sexuell exploatering av barn som skall hållas i Sverige i augusti nästa år. Det här ger oss möjligheter att föreslå åtgärder på området bekämpning av barnpornografi. Men genom att sådana här specialenheter får möjlighet att börja arbeta – tanken var ju att tillsätta dem redan i slutet av april, om jag minns rätt – kan vi ta ansvar och visa hur Sverige, tyvärr som ett mycket inblandat land när det gäller den sexuella exploateringen av barn, vill agera.

Det vore intressant om ministern något ville utveckla det resonemang som förs när ni hanterar frågan.

Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Anledningen till att frågan över huvud taget har kommit till regeringen är att Rikspolisstyrelsen här vill göra en omorganisation. Man vill flytta medel från den lokala verksamheten till Rikspolisstyrelsen.

Det vi har att utgå från när vi bedömer huruvida en sådan här överflyttning av medel är nödvändig eller önskvärd är naturligtvis de medel som i årets budget har tilldelats Rikskriminalpolisen, 230 miljoner kronor. Rikskriminalpolisen har dessutom från föregående budgetår 21 miljoner kronor i sparade medel.

Detta skall naturligtvis ligga till grund för bedömningen av huruvida det är nödvändigt att, för att kunna inrätta specialenheterna, överföra medel från den lokala polisorganisationen.

Anf. 88 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Bara en kort avslutande kommentar.

Tanken var från början i länspolismästare Svärds utredning, som låg till grund för de här förslagen, att det också skulle finnas lokala kontaktpolismän – eller vad de nu skall kallas för – som ute hos länsorganisationerna skulle kunna samverka i detta arbete. Jag antar att också Rikspolisstyrelsen har velat ta sitt ansvar i det ekonomiska arbetet och

av det skälet har avstått från den delen och också något krympt förslaget till organisation i Svärds utredning.

I det perspektivet tycker jag att det kan vara bra om man på detta sätt – jag är dock medveten om att det inte minst hemifrån uttrycks en hel del åsikter om fördelningen av medel till polisen lokalt – använde medlen till en samlad insats.

Anf. 89 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag uppfattar Margareta Israelsson på det sättet att det är nödvändigt här att titta på hur medlen lokalt och centralt skall disponeras.

Det här är en uppgift som faller inom Rikskriminalpolisens ansvarsområde. Det viktiga är därför att se om de medel som tilldelats den centrala myndigheten inte skall omfatta även en uppgift som normalt faller inom den myndighetens uppdrag innan man går in på de lokala myndigheterna och överför medel. Det är ju väldigt viktigt att vi värnar om resurserna både centralt och lokalt.

Anf. 90 MARGARETA ISRAELSSON (s)

Fru talman! Förlåt att jag upptar ytterligare litet tid. Jag vill bara säga att jag blir ännu mera positiv och ännu gladare över svaret nu. Är det så att de medel som justitieministern tidigare nämnde kan användas för det här arbetet inom Rikspolisstyrelsen och man därmed *inte* behöver ta andra medel i anspråk, ställer jag till fullo upp på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1994/95:347 om åtgärder mot snatterier

Anf. 91 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Ingbritt Irhammar har frågat mig om regeringen ämnar vidta några åtgärder för att möjliggöra för handeln att förebygga snatteri och annan brottslighet i likhet med vad som tidigare varit möjligt. Ingbritt Irhammar har ställt sin fråga mot bakgrund av en nyligen meddelad dom i Högsta domstolen. I domen ogillades ett åtal mot en person som besökt en butik, trots att han tidigare av butiksägaren underrättats om att han inte var välkommen dit. Enligt domskälen täcktes inte den aktuella gärningen av bestämmelsen i brottsbalken om olaga intrång. Domen får anses innebära en ändring av praxis för hur bestämmelsen tidigare tillämpats, i vart fall i underrätterna. Ingbritt Irhammar har i sin fråga anfört att de brottsförebyggande möjligheterna inom handeln har försämrats genom domen.

Jag har tagit del av den dom från Högsta domstolen som Ingbritt Irhammar åsyftar i sin fråga. Som Ingbritt Irhammar känner till kan jag inte kommentera enskilda domstolsavgöranden. Jag delar dock Ingbritt Irhammars bedömning att Högsta domstolens avgörande bör föranleda vissa överväganden.

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Först vill jag dock understryka att målet i Högsta domstolen endast gällde frågan om straffrättsligt ansvar kan utdömas i en viss given situation. Domen har inte inskränkt möjligheten för en affärsinnehavare att fritt välja sina kunder. Så länge affärsinnehavaren inte gör sig skyldig till olaga diskriminering står det alltså honom fritt att inte acceptera vissa personer som kunder, exempelvis därför att de vid tidigare tillfällen gjort sig skyldiga till snatterier. En affärsinnehavare har också möjlighet att genom praktiska arrangemang, såsom att ordna bevakning av entrén, tillse att endast av honom önskade kunder ges tillträde. Vad som behandlas i domen är endast i vilken utsträckning en person kan drabbas av straff för att inte självant ha rättat sig efter en affärsinnehavares uppmaning att hålla sig borta från en butikslokal dit allmänheten i övrigt har fritt tillträde.

Jag kan inte för närvarande bedöma vilken verkan ett prejudikat som detta skall anses ha på andra liknande situationer inom handeln. Rent allmänt kan jag emellertid säga att jag anser det vara viktigt att lagen ger möjlighet att vidta åtgärder för att förebygga olika former av brott. Detta gäller inte minst för handeln, som tyvärr ofta är utsatt för såväl stölder som våldsbrott i form av hot och rån. En åtgärd som regeringen redan har vidtagit på det här området är att besluta om direktiv till en översyn av bestämmelserna om övervakningskameror. Syftet med detta är bl.a. att få till stånd en utvidgad möjlighet till användning av övervakningskameror för brottsförebyggande ändamål, t.ex. i butiker.

Jag kommer nu att noga analysera de rättsliga frågor som aktualiserats i Högsta domstolens dom och den betydelse dessa har för möjligheten att förebygga brott inom handeln såväl som inom andra områden. Mot bakgrund av en sådan analys kommer jag också att överväga om det finns anledning för regeringen att ta initiativ till ändrad lagstiftning eller att vidta någon annan åtgärd.

Anf. 92 INGBRITT IRHAMMAR (c)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret och säga att det finns vissa positiva signaler som jag är glad över, bl.a. uttalandet att avgörandet i Högsta domstolen bör leda till vissa överväganden och att det noggrant skall analyseras i departementet.

Men jag har varit i kontakt med många från handeln och även från Köpmannaförbundet. Jag vet att de har skickat en skrivelse där de har reagerat mot det här domslutet, även om vi inte kan diskutera just det. När det gäller effekterna säger de att visst kan de stoppa någon vid dörren och säga att personen inte är önskvärd, men när det gäller en person som överträder denna tillsägelse finns det inga straffsanktioner. Då säger man att detta inte har någon eller mycket ringa effekt. Detta kommer att inverka på de brottsförebyggande insatserna och minska dem. Handeln är mycket orolig för effekterna av det här domslutet.

Detta är ju ett enormt stort problem om man ser till antalet snatterier som sker inom handeln. Jag tror att det är ca 1,5 miljoner tillgreppsbrott. Det motsvarar ett värde av 2–3 miljarder kronor om året.

Sedan gäller det inte bara snatterier utan även förstörelser i butiker och annat.

Jag skulle nog önska litet mer positiva signaler. Det verkar svårt för handlarna att klara av det brottsförebyggande arbetet om inget ytterligare sker.

Anf. 93 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Av en del uttalanden i pressen med anledning av den här domen tycker jag att man kan se att de som har uttalat sig har dragit alltför vittgående slutsatser av den aktuella domen. Det är viktigt att understryka att i botten finns varje handlares frihet att avgöra vem han vill ha i sin butik. Det står honom fritt att vidta åtgärder för att förhindra personer som han inte vill ha i sin butik att komma in. Det finns också butiker som har gått mycket långt i det avseendet. Det är naturligtvis bara vissa butiker som kan göra detta och ha låsta dörrar t.ex. eller restauranger som har dörrvakter som handgripligen avgör vem som skall få komma in och vem som inte skall få komma in.

Problemet uppstår ju enbart när vi talar om affärer som är mycket öppna och som i sitt upplägg utgår ifrån att alla skall vara välkomna in. Det är bara den typen av situation som vi talar om. Dessutom talar vi om en situation där personen i fråga inte har hindrats att komma in utan har kommit in. Det han har gjort är att han inte på en tidigare uppmaning har respekterat att inte komma dit. Det gör att betydelsen av den här domen vad gäller handelns möjligheter att förhindra ovälkomna personer att komma in i butiken är begränsad.

Det är därför jag tycker att det är mycket viktigt att man har klart för sig att det är den effekten detta har. Men jag tycker också att det är viktigt att överväga vad denna dom kan ha för praktiskt betydelse i handeln i allmänhet. Jag vill inte utesluta att det finns åtgärder som man behöver göra. Det är viktigt att ge handeln möjligheter att agera på ett sådant sätt att man kan värja sig mot brottslighet. Men det är också viktigt att handeln tillvaratar de möjligheter de faktiskt har och inte alltid begär att lagstiftaren skall vidta åtgärder som har betydelse på marginalen. Det är ändå huvudfrågorna som man skall ägna den mesta uppmärksamheten åt.

Anf. 94 INGBRITT IRHAMMAR (c)

Fru talman! Detta att lagen bör ge möjlighet att vidta åtgärder för att förebygga olika former av brott är viktigt. Jag upplever att vi är överens om det. Vi är också överens om att det finns anledning att titta på det här domslutet och se vad det kan ha för effekter.

Jag delar uppfattningen att problemet är störst för öppna affärer, men jag upplever också att de allra flesta affärer i vårt land är öppna affärer. Jag tycker att det är mycket positivt att det kan vara så. Men där det har gällt att kunna straffbelägga om kunderna överträder en tillsägelse handlar det om notoriska snattare. Det är alltså bara mot dem som tidigare har begått brott eller förstört som detta kan ske. Det har t.o.m. utarbetats regler om tolv månaders besöksförbud och sådant så

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

sent som i december 1994, vad jag förstår, för att det inte skall vara under alltför lång tid.

Jag hoppas verkligen att detta skall ge en möjlighet för handlarna. Men detta är kanske också ett problem för idrottsanläggningar. Man måste kunna skydda sin egendom och värna de andra som finns i butiker och på anläggningar.

Anf. 95 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag vill bara understryka att det inte är så att handeln bara kan värja sig mot allvarlig brottslighet eller snattare som är mycket frekventa. Handeln har även möjlighet att avgöra att man inte vill ha personer som man bedömer innebär en mindre risk men som ändå icke är önskvärda. Den friheten har faktiskt handeln. Det blir fel proportioner på den här diskussionen om man inte förstår att det faktiskt är handeln som avgör vilka kunder de vill ha i sin butik. Sedan är frågan på vilket sätt man kan göra det och hur lagstiftaren kan backa upp denna frihet och denna önskan som handeln har.

Anf. 96 INGBRITT IRHAMMAR (c)

Fru talman! Det är viktigt att poängtera det som Laila Freivalds nu gör. Samtidigt får det inte bli för krångligt när folk trotsar tillsägelser.

Jag håller med om att handeln får ta ett större ansvar att inte deponera varor på ett sådant sätt att det lockar till t.ex. snatterier. Det finns väldigt mycket handeln kan göra själv. Dessutom försvinner det ju inte varor bara genom snatterier av kunder. Vi vet ju att det är interna svinn och svinn via leveranser. Det finns oerhört mycket att göra för att minska svinn.

Men det finns risk för att den här domen kan ge sådana signaler att de som vill överträda lagen och ägna sig åt brottslighet kanske tycker att det är fritt fram, och då är det olyckligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1994/95:354 om elmarknadsreformen

Anf. 97 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Mikael Odenberg har frågat mig om vilka åtgärder som regeringen avser vidta så att beslut om elmarknadsreformens ikraftträdande kan fattas av vårriksdagen.

När den nuvarande regeringen tillträdde i höstas övertog vi bl.a. den elmarknadsreform som riksdagen beslutade om våren 1994. Vi socialdemokrater hade före riksdagsbeslutet framfört kritik, inte minst mot processen när reformförslaget togs fram. Den kritiken hade inte beaktats och därför reserverade vi oss mot beslutet. Det kan därför inte ha kommit som en överraskning för någon när vi i regeringsställning kom fram till att reformen skulle skjutas upp så att de brister som vi tidigare påpekat kunde klaras ut.

Nu har Energikommisionen utrett och kommit med förslag på de punkter där vi var kritiska. Vi har därför nu tillgång till det underlag som vi anser borde ha funnits redan inför riksdagsbeslutet våren 1994.

Det är viktigt att nu hantera denna fråga på ett sätt som tar hänsyn både till berättigade krav på snabbhet i beslutsfattande och behovet att få en allsidig diskussion kring det förslag som Energikommisionen nu lagt fram. Jag vill betona att kommissionens förslag innebär väsentliga kompletteringar och förbättringar av reformförslaget, och vi tänker inte göra om den förra regeringens misstag att forcera fram ett dåligt förankrat beslut.

Energikommisionens delbetänkande har nu skickats ut på remiss, och remisstiden är satt till den 5 april. Om remissutfallet blir positivt innebär vår tidsplanering att det är möjligt att lägga en proposition på riksdagens bord och få fram eventuella motioner i frågan under vårsessionen. Marknadens aktörer kommer därmed redan före sommaren att känna till det underlag som riksdagen skall ta ställning till när höstsessionen inleds.

Fru talman! Mitt svar på Mikael Odenbergs fråga är att regeringen handlagt denna fråga så att marknadens aktörer skall få allt tillgängligt beslutsunderlag redan under våren.

Det hade givetvis varit önskvärt att få fram även ett riksdagsbeslut under våren. Men ännu viktigare är att nu se till att ärendet bereds ordentligt och i full överensstämmelse med de krav som regeringsformen ställer härvidlag. Den extra utredningsomgång som tidigare försummelser nödvändiggjort för att få ett komplett beslutsunderlag – och den vikt vi lägger vid att få beslutet väl berett och förankrat – gör att vi tvingas till den tidtabell som jag nu har redovisat.

Anf. 98 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! En randanmärkning är att det väl är få större reformer som är så pass genomarbetade och genomberedda som just elmarknadsreformen. Låt mig tacka statsrådet för svaret på frågan.

Svaret innehåller en del litet lätt polemiska formuleringar av arten att uppskjutandet av elmarknadsreformen och det arbete som Energikommisionen har bedrivit är föranlett av att man har varit tvungen att rätta till slarv, misstag, missgrepp och försummelser i den förra regeringens beredning av elmarknadsreformen. Det finns en annan version också som menar att vad Energikommisionen egentligen har ägnat sig åt under de gångna månaderna har varit ett omfattande terapiarbete, vars främsta syfte har varit att berika det socialdemokratiska partiets inre liv.

Jag tycker ärligt talat, fru talman, att den diskussionen är ganska ointressant. Jag ifrågasätter inte regeringens rätt att uppskjuta en beslutad reform därför att man har en del frågetecken kring den reformen, därför att man vill belysa olika aspekter ytterligare och utreda olika saker ytterligare. Men vi borde kunna vara överens om att det är viktigt med klara spelregler och att uppskovet i sig är olyckligt om det leder till att det råder oklarhet om vad framtiden bär i sitt sköte. Detta under-

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

stryks också av regeringen själv i dess budgetproposition. Där understryker man just behovet av klara spelregler för elmarknadens aktörer.

Det hattande som har varit, oavsett hur goda motiven kan tänkas vara, gör att det är angeläget med ett beslut. Det är också det som är bakgrunden till Energikommisionens skrivningar. Mot den bakgrunden vill jag, samtidigt som jag tackar för svaret, ändå säga att den tidsplan som energiministern här har redovisat inte är tillfredsställande.

Anf. 99 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Jag tror ändå att det var nödvändigt att Energikommisionen fick ta sig an den här frågan. Det var ett par punkter som inte var särskilt belysta i det förra förslaget. Det var glesbygdsproblematiken och det var utlandshandeln med el som vi inte hade fått klarhet om i reformen. Hade vi släppt i väg reformen utan den klarheten kunde det ha blivit rätt dåliga konsekvenser, framför allt för glesbygden. Jag tror att den omgång som vi nu har gått via Energikommisionen trots allt har varit välgörande. Energikommisionen har nu lagt fram begåvade förslag på de här områdena, såväl inom glesbygdsproblematiken som utlandshandeln med el.

Dessutom har vi nu ett brett förankrat förslag från Energikommisionen där de politiska partierna i stort sett ställer upp, med några undantag, bl.a. en reservation från Mikael Odenbergs parti. Jag delar uppfattningen att vi skall ha långsiktiga spelregler för den här typen av frågor. Där är vi överens. Men för att få långsiktiga spelregler och en långsiktighet i energipolitiken är det också viktigt att de tas fram med betydande brett parlamentariskt underlag. Där har vi nu en förutsättning som tidigare saknades. Det tycker jag att vi skall hälsa med tillfredsställelse.

Anf. 100 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Det tycker jag att vi skall göra. Vi skall hälsa det med tillfredsställelse. Sedan kan man diskutera om det för den sakens skull var nödvändigt att skjuta upp verkställandet av elmarknadsreformen. Men, som sagt, det är historia. Det är bara att konstatera att den sköts upp.

Man kan säga att den exakta ikraftträdandetidpunkten blir mer en praktisk fråga, men det är viktigt att klart besked ges. Mot den bakgrunden vore det synnerligen önskvärt att ett sådant besked kunde ges inte bara i form av en proposition, utan i form av ett ställningstagande i Sveriges riksdag. Det är det som erfordras för att klarhet skall ges.

Regeringen har ett bemyndigande att fatta beslut om ikraftträdande av elmarknadsreformen. Den enda restriktionen är att riksdagen skall få möjlighet att yttra sig först. Det är alltså fullt möjligt för regeringen att nu i vår, i mars eller till nöds i april, lägga fram en proposition där man meddelar sin avsikt att fatta beslut om ikraftträdande av elmarknadsreformen per den 1 januari 1996 och där man samtidigt förutskickar att man återkommer till höstriksdagen med de justeringar i elmarknadsreformens lagar som man kan vilja föreslå riksdagen med utgångspunkt från Energikommisionens förslag.

Anf. 101 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Vi har gått ut till 35 remissinstanser med kommissionens delbetänkande. Vi har satt sex veckors remisstid mot normalt tre månader. Vi har alltså redan där gjort en begränsning. Men skall vi få en allsidig behandling av detta mycket viktiga ärende bör vi åtminstone ställa krav på att remissinstanserna skall få en möjlighet att kunna säga vad de tycker.

Sedan tycker jag också att om regeringen till vårriksdagen lägger fram en proposition som bygger på Energikommissionens välförankrade förslag och om man därtill lägger de motioner som väckts i frågan i Sveriges riksdag, borde aktörerna räkna ut att förslaget är väl förankrat. Den aspekten tror jag inte att vi förlorar så mycket på i tidsåtgång.

Anf. 102 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Osäkerheten om det socialdemokratiska partiets ställning i den här frågan är sådan att jag tror att det vore värdefullt för marknadens aktörer om man fick ett klart ställningstagande i riksdagen, och detta vore fullt möjligt med det bemyndigande som regeringen faktiskt har.

Sedan har jag full förståelse för att man måste dröja och gå igenom remissomgång och allt detta innan man lägger fram eventuella ändringsförslag i de vilande lagförslagen. Men det är så att säga en senare fråga, som egentligen inte påverkar huvudfrågan, nämligen om elmarknadsreformen i sina huvuddrag skall genomföras eller inte.

Jag har förstått av massmedierna, senast såg jag det på TV i morse när jag vaknade upp litet sömndrucket, att den nye energiministern är oerhört handlingskraftig, exekutiv och beslutsopotent. Man fick nästan intrycket att Göran Persson i själva verket är en blek kopia i det hänseendet. Jag tycker att det vore värdefullt om energiministern visade prov på en del av de här egenskaperna och såg till att vi fick ett beslut redan under vårriksdagen.

Anf. 103 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! En förutsättning för att vara beslutsför och kunna fatta beslut är också att man har respekt för remissinstanserna. Jag tycker att remissinstanserna nu i lugn och ro skall få komma in med sina förslag. Därefter skall vi göra en ordentlig propositionsskrivning som dels bygger på kommissionens förslag, dels bygger på remissinstanserna. Då tycker jag att vi gör ett bra jobb. Det tycker jag går väl att kombinera med en beslutsförhet i den här frågan.

Anf. 104 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära ordet en gång till, men nu blev jag plötsligt litet osäker. Om energiministern och regeringen måste höra remissinstanserna innebär det uppenbarligen att det inte är säkert att man ens skall genomföra elmarknadsreformen i dess huvuddrag.

Jag trodde att remissinstansernas yttranden närmast hade att göra med de modifieringar i elmarknadsreformen som regeringen kan komma att föreslå. Det borde inte påverka huvudfrågan, nämligen om

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

Prot. 1994/95:72
14 mars

Svar på frågor

regeringen och energiministern är beredda att i dess huvuddrag genomföra elmarknadsreformen eller inte. Det beskedet, eftersom det uppenbarligen även i denna sena timme råder viss tvekan, är det viktigt att riksdagen kan få redan under våren.

Anf. 105 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Om Mikael Odenberg hade lyssnat hade han hört att jag sade att grunden för regeringens proposition ligger i Energikommissionens förslag med de synpunkter som kommer fram från remissinstanserna. Dem tycker jag att man skall visa respekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1994/95:KU44
Utrikesutskottets betänkanden 1994/95:UU12–UU14

19 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
1994/95:153 Frågor om offentlig upphandling

Redogörelser
1994/95:RR5 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av Riksbankens verksamhet under år 1994
1994/95:RR6 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds verksamhet under år 1994

Motioner
1994/95:So29 av Gudrun Schyman m.fl. (v) Åtgärder på grund av privat verksamhet med laboratorieprover m.m. (väckt med anledning av händelse av större vikt)

med anledning av prop. 1994/95:157 Ändring av bidragsbestämmelserna för fristående skolor godkända för vanlig skolplikt m.m.
1994/95:Ub31 av Margitta Edgren och Conny Sandholm (fp)
1994/95:Ub32 av Inga Berggren och Anna Åkerhielm (m)
1994/95:Ub33 av Beatrice Ask m.fl. (m)
1994/95:Ub34 av Andreas Carlgren m.fl. (c)
1994/95:Ub35 av Birger Schlaug m.fl. (mp)
1994/95:Ub36 av Inger Davidson m.fl. (kds)

med anledning av prop. 1994/95:158 Ny myndighetsorganisation inom arbetslivsområdet m.m.

1994/95:A24 av Margitta Edgren (fp)

1994/95:A25 av Rose-Marie Frebran (kds)

1994/95:A26 av Ingrid Burman och Hans Andersson (v)

1994/95:A27 av Per Unckel m.fl. (m)

1994/95:A28 av Elving Andersson m.fl. (c)

Prot. 1994/95:72

14 mars

*Fel! Okänt
växelargument.*

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 10 mars

1994/95:76 av *Juan Fonseca* (s) till statsrådet Jan Nygren om ett integrationsdepartement

den 13 mars

1994/95:77 av *Sigge Godin* (fp) till socialministern om tandvården

1994/95:78 av *Sinikka Bohlin* (s) till jordbruksministern om jordförvärvslagen

1994/95:79 av *Lars Tobisson* (m) till finansministern om den monetära unionen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

21 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställdes

den 13 mars

1994/95:355 av *Sten Andersson* (m) till försvarsministern om reglerna om import och export av krigsmateriel

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

22 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.

Prot. 1994/95:72
14 mars

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m ajourneringen kl 15.52
och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LENA JÖNSSON

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Prot. 1994/95:72
14 mars

1 § Justering av protokoll.....	<i>Fel! Okänt växelargument.</i>	1
2 § Meddelande om svar på interpellation		1
3 § Svar på fråga 1994/95:286 om Näringslivsrådet		1
Anf. 1 Statsminister INGVAR CARLSSON (s).....		1
Anf. 2 JOHAN LÖNNROTH (v).....		2
Anf. 3 Statsminister INGVAR CARLSSON (s).....		2
Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v).....		2
Anf. 5 Statsminister INGVAR CARLSSON (s).....		3
Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v).....		3
4 § Svar på fråga 1994/95:306 om Östtimor		3
Anf. 7 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)		3
Anf. 8 URBAN AHLIN (s).....		4
Anf. 9 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)		5
Anf. 10 URBAN AHLIN (s).....		5
5 § Svar på frågorna 1994/95:343, 344 och 348 om tillsynen över laboratorier för medicinska analyser		5
Anf. 11 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		5
Anf. 12 GULLAN LINDBLAD (m)		6
Anf. 13 STIG SANDSTRÖM (v)		7
Anf. 14 INGRID NÄSLUND (kds)		7
Anf. 15 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		8
Anf. 16 GULLAN LINDBLAD (m)		8
Anf. 17 STIG SANDSTRÖM (v)		9
Anf. 18 INGRID NÄSLUND (kds)		9
Anf. 19 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		9
Anf. 20 GULLAN LINDBLAD (m)		10
Anf. 21 STIG SANDSTRÖM (v)		10
Anf. 22 INGRID NÄSLUND (kds)		10
Anf. 23 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		10
6 § Svar på fråga 1994/95:317 om Finska Riks teaterverk- samhet.....		11
Anf. 24 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....		11
Anf. 25 PAAVO VALLIUS (s).....		12
Anf. 26 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....		12
Anf. 27 PAAVO VALLIUS (s).....		12
Anf. 28 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s).....		13
Anf. 29 PAAVO VALLIUS (s).....		13

Prot. 1994/95:72
14 mars

7 § Svar på frågorna 1994/95:322 och 337 om kvinnliga professorer.....

- Anf. 30 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 31 MARGARETA E NORDENVALL (m).....
- Anf. 32 MARGIT GENNSER (m).....
- Anf. 33 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 34 MARGIT GENNSER (m).....
- Anf. 35 MARGARETA E NORDENVALL (m).....
- Anf. 36 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 37 MARGARETA E NORDENVALL (m).....
- Anf. 38 MARGIT GENNSER (m).....
- Anf. 39 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 40 MARGIT GENNSER (m).....
- Anf. 41 MARGARETA E NORDENVALL (m).....
- Anf. 42 Utbildningsminister CARL THAM (s).....

8 § Svar på fråga 1994/95:338 om kvinnliga doktorander

- Anf. 43 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 44 ANDREAS CARLGREN (c)
- Anf. 45 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 46 ANDREAS CARLGREN (c)
- Anf. 47 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 48 ANDREAS CARLGREN (c)
- Anf. 49 Utbildningsminister CARL THAM (s).....

9 § Svar på fråga 1994/95:326 om högskoleprovet

- Anf. 50 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 51 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m)
- Anf. 52 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 53 HANS HJORTZBERG-NORDLUND (m)
- Anf. 54 Utbildningsminister CARL THAM (s).....

10 § Svar på frågorna 1994/95:332 och 340 om resesubventioner för studerande

- Anf. 55 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 56 ANDREAS CARLGREN (c)
- Anf. 57 SIVERT CARLSSON (c).....
- Anf. 58 Utbildningsminister CARL THAM (s).....
- Anf. 59 ANDREAS CARLGREN (c)
- Anf. 60 SIVERT CARLSSON (c).....

11 § Svar på fråga 1994/95:309 om ungdomsarbetslösheten

- Anf. 61 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....
- Anf. 62 PATRIK NORINDER (m).....
- Anf. 63 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....

Anf. 64 PATRIK NORINDER (m).....	Prot. 1994/95:72.....	27
Anf. 65 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....	14 mars	27
Anf. 66 PATRIK NORINDER (m).....		28
Anf. 67 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		28
Anf. 68 PATRIK NORINDER (m).....		28
12 § Svar på fråga 1994/95:323 om statliga arbetstillfällen i Jämtland.....		28
Anf. 69 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		28
Anf. 70 DAN ERICSSON (kds)		29
Anf. 71 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		30
Anf. 72 DAN ERICSSON (kds)		30
Anf. 73 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		30
Anf. 74 DAN ERICSSON (kds)		31
Anf. 75 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		31
Anf. 76 DAN ERICSSON (kds)		31
13 § Svar på fråga 1994/95:324 om Arbetsmarknadsverkets anställningspolicy		32
Anf. 77 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		32
Anf. 78 DAN ERICSSON (kds)		32
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		33
Anf. 80 DAN ERICSSON (kds)		33
14 § Svar på fråga 1994/95:351 om den föreslagna myndig- hetsorganisationen inom arbetslivsområdet.....		33
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		33
Anf. 82 ULLA HOFFMANN (v).....		34
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister ANDERS SUNDSTRÖM (s).....		34
Anf. 84 ULLA HOFFMANN (v).....		35
Ajournering		35
Återupptagna förhandlingar		35
15 § Svar på fråga 1994/95:346 om kampen mot barnpor- nografen		35

Prot. 1994/95:72
14 mars

Anf. 85 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 86 MARGARETA ISRAELSSON (s).....
Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 88 MARGARETA ISRAELSSON (s).....
Anf. 89 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 90 MARGARETA ISRAELSSON (s).....

16 § Svar på fråga 1994/95:347 om åtgärder mot snatterier

Anf. 91 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 92 INGBRITT IRHAMMAR (c)
Anf. 93 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 94 INGBRITT IRHAMMAR (c)
Anf. 95 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)
Anf. 96 INGBRITT IRHAMMAR (c)

17 § Svar på fråga 1994/95:354 om elmarknadsreformen

Anf. 97 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)
Anf. 98 MIKAEL ODENBERG (m)
Anf. 99 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)
Anf. 100 MIKAEL ODENBERG (m)
Anf. 101 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)
Anf. 102 MIKAEL ODENBERG (m)
Anf. 103 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)
Anf. 104 MIKAEL ODENBERG (m)
Anf. 105 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

18 § Förnyad bordläggning.....

19 § Bordläggning.....

20 § Anmälan om interpellationer.....

1994/95:76 av *Juan Fonseca* (s) till statsrådet Jan Nygren
om ett integrationsdepartement

1994/95:77 av *Sigge Godin* (fp) till socialministern om
tandvården

1994/95:78 av *Sinikka Bohlin* (s) till jordbruksministern om
jordförvärvslagen

1994/95:79 av *Lars Tobisson* (m) till finansministern om
den monetära unionen

21 § Anmälan om fråga

1994/95:355 av *Sten Andersson* (m) till försvarsministern
om reglerna om import och export av krigsmateriel

22 § Kammaren åtskildes kl. 18.30.....